

MoniNainen-verkkolehti maahanmuuttajaäideille

Tuija Hannula

Annina Voutilainen



Tekijä(t) Tuija Hannula, Annina Voutilainen	
Koulutusohjelma Journalismin koulutusohjelma	
Raportin/Opinnäytetyön nimi MoniNainen -verkkolehti maahanmuuttajaäideille	Sivu- ja liitesivumäärä 48+6
<p>Opinnäytetyömme raportissa kuvataan ensiksi maahanmuuttaja-kotiäideille tarkoitetun selkokielisen ja saavutettavan MoniNainen-verkkolehden suunnitteluprosessia, joka toteutettiin kevään 2017 aikana. Toiseksi esitellään selvitystyön tuloksena syntynyt verkkolehden alustava suunnitelma.</p> <p>MoniNainen-verkkolehden lähtökohtina toimivat selkokielisyys, saavutettavuus sekä tärkeimpänä itse kohderyhmä. Työprosessin aikana kohderyhmäksi rajattiin maahanmuuttajakotiäidit, koska erityisesti he tarvitsivat välineitä verkostoitumiseen, osallistumiseen ja myös kielitaidon kehittämiseen ja ylläpitämiseen. Verkkolehti olisi ajankohtaisteemoja käsittelevä aikakauslehti, jonka aihepiirit valikoituisivat kohderyhmän kiinnostuksen mukaan.</p> <p>Työn teoreettinen viitekehys nojaa selkokieleen ja saavutettavuuteen. Selkokieli on mukautettua kieltä, joka on sisällöltään, sanastoltaan ja rakenteeltaan yleiskieltä luettavampaa ja ymmärrettävämpää. Maahanmuuttajat ovat yksi selkokielestä hyötyvistä ryhmistä. Saavutettavuus sisältää selkokielen lisäksi verkkosivuston taittoon ja käytettävyyteen liittyviä asioita. Saavutettavuus on tärkeä niiden lukijoiden kannalta, joilla on vain vähän kokemusta tietotekniikasta. Kohderyhmään kuuluu paljon maahanmuuttajia, jotka eivät välttämättä ole harjaantuneita tietotekniikan käyttäjiä.</p> <p>Tutkimusmenetelminä käytettiin havainnointia, benchmarkingia eli vertailuanalyysiä ja kyselytutkimusta. Havainnoinnin kohteena oli neljän selkokielisen ja saavutettavan verkkosivuston: Papunetin selkosivujen, Selkosanomien, Vernerin.netin ja Ylen Selkouutisten tekniset ja toimitukselliset ratkaisut saavutettavuuden näkökulmasta. Lisäksi toimituksia haasteltiin käytännön työstä. Helsingissä asuville maahanmuuttajaäideille tehtiin laaja kyselytutkimus, jonka avulla selvitettiin erityisesti, mitä kohderyhmä haluaisi verkkolehdestä lukea.</p> <p>Kyselyn perusteella maahanmuuttajaäidit kokevat heille suunnatun julkaisun tarpeelliseksi tietolähteeksi sekä verkostoitumisen ja kielenoppimisen välineeksi. Heitä eniten kiinnostavat aihepiirit ovat lapset, uutiset, ruoka ja terveys. Useat vastaajat ovat myös itse kiinnostuneita osallistumaan sisällöntuotantoon.</p> <p>Kyselyn ja saavutettavuuden pohjalta tehtiin suunnitelma selkokielisestä MoniNainen-aikakauslehdestä verkkoympäristössä maahanmuuttaja-kotiäideille. Verkkolehti edistäisi maahanmuuttaja-kotiäitien kotoutumista, osallistumista ja verkostoitumista. Lisäksi verkkolehti toimisi tietoa välittävänä ja kielitaitoa edistävänä työkaluna.</p>	
Asiasanat kotiäidit, kotoutuminen, maahanmuuttajat, saavutettavuus, selkokieli, verkkolehdet	

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Verkkolehden lähtökohdat	2
2.1	Selkokieli.....	3
2.2	Saavutettavuus	6
2.3	Verkkolehden kohderyhmä.....	10
3	Kehittämistyön toteutus	12
3.1	Havainnointi	12
3.1.1	Selkösanomien verkkolehti	12
3.1.2	Ylen Uutiset selkosuomeksi verkkosivu	18
3.1.3	Verner.net selkosivut	22
3.1.4	Papunet selkosivut	24
3.2	Vertailuanalyysi eli benchmarking	26
3.2.1	Sisältöjen tuottaminen	26
3.2.2	Kohderyhmän huomioiminen	27
3.3	Kysely	29
3.3.1	Kyselyn suunnittelu ja toteuttaminen	29
3.3.2	Kyselyn tulokset	31
3.3.3	Kyselyn arviointia	37
4	MoniNainen-verkkolehden suunnitelma.....	38
4.1	Lehden merkitys	38
4.2	Lehden muoto: selkokieli ja saavutettavuus.....	39
4.3	Lehden sisältö	42
4.4	Jatkokehittäminen ja avoimet kysymykset	43
4.5	Tiivistelmä MoniNainen-lehden suunnitelmasta	44
5	Pohdinta.....	46
	Lähteet	49
	Liite 1. Kyselylomake	51
	Liite 2. MoniNainen-lehden sivustohierarkia.....	55
	Liite 3. MoniNainen-lehden sivupohjan rakenne -esimerkki.....	56

1 Johdanto

Opinnäytetyömme tarkoitus on suunnitella maahanmuuttajaäideille tarkoitettu aikakauslehti verkkoympäristöön. Valitsimme aiheen, koska työskentelemme molemmat maahanmuuttajien suomen kielen opettajina. Näin yhdistämme opinnäytetyössämme journalismin opinnot sekä varsinaisen työmme.

Työn edetessä rajasimme kohderyhmäksi maahanmuuttaja-kotiäidit. Rajaukseeimme vaikutti se tieto, että maahanmuuttaja-kotiäidit ovat erityisen helposti yhteiskunnasta ja suomen kielen taidosta syrjäytyvä ryhmä. Heidän kontaktinsa muihin kotiäiteihin, maahanmuuttajiin tai suomalaisiin voivat myös olla vähäisiä. Verkkolehdeillä olisi siis kotouttava, osallistava ja verkostoiva tehtävä. Lisäksi verkkolehden sisällytettäisiin myös pedagogisia elementtejä tukemaan kielen oppimista ja kielitaidon ylläpitoa.

Tutkimusmenetelmämme jakautuvat kahtia. Ensimmäinen menetelmä on jo olemassa olevien, kohderyhmälle sopivien verkkosivustojen havainnointi ja benchmarking eli vertailuanalyysi. Havainnoimme verkkosivustojen ominaispiirteitä, toimintaa ja sisältöä käytännössä sekä haastattelemme lehtien toimituksia sisällöntuotannosta.

Tarkastelemme yhteensä neljää verkkosivustoa. Kaksi niistä, Selkosanomat verkkolehti ja Yle Uutiset selkosuomeksi ovat selkeästi journalistisia sivustoja. Vernerinet selkosivut ja Papunetin selkosivut ovat enemmän staattista sisältöä käsittäviä tieto- ja informaatiopankkeja. Niissä on kuitenkin journalistisena sisältönä mm. vaihtuvia tapahtuma-infoja, blogeja, ja lukijat osallistuvat niiden tekemiseen.

Yhteistä näille verkkosivustoille on saavutettavuus sekä selkokieliisyys. Kaikilla sivustoilla on Kehitysvammaliiton Selkokeskuksen myöntämä selkotunnus. Selkosanomat verkkolehti ja Yle Uutiset selkosuomeksi on suunnattu kaikille niille lukijoille, joille tavallisen yleis kielen ymmärtäminen on vaikeaa. Ylen selkouutisten verkkolehden pääasiallinen kohderyhmä on kuitenkin suomea opiskelevat maahanmuuttajat. Vernerinet selkosivut on suunnattu kehitysvammaisille nuorille ja aikuisille, ja Papunetin selkosivut on alun perin tarkoitettu kehitysvammaisille ihmisille, mutta myöhemmin mukaan on tullut myös maahanmuuttajille sopivaa materiaalia.

Työmme ulkopuolelle rajasimme esimerkiksi suomen kielen oppijoille tarkoitettun Puhutaan suomea! -verkkolehden, koska se ei noudata selkokieliisyyden eikä saavutettavuuden

vaatimuksia. Sillä on informaatiota välittävä tehtävä, mutta se on suunniteltu myös pedagogiseen käyttöön eli suomen kielen opiskeluun jo edistyneemmille opiskelijoille. Kehitysvammaisille ihmisille tarkoitettu Leija-lehti on selkokielineen, mutta se ei ilmesty lainkaan verkossa ja jäi siksi tarkastelumme ulkopuolelle.

Tarkastelemme vain verkkolehtiä, koska omakin lehtemme tulisi olemaan verkkojulkaisu. Päädyimme verkkolehteen, koska se on helpommin jaettavissa ja saavutettavissa kuin paperilehti, jota rasittaisivat painokustannukset ja jakelu. Osalle kohderyhmästämme paperilehti voisi olla käytettävämpi, esimerkiksi luku- ja kirjoitustaidoiltaan heikot ja vähän opiskelleet maahanmuuttajat eivät välttämättä ole harjaantuneita tietotekniikan käyttöön. Teknisesti saavutettava ja käytettävä sekä sisällöltään kiinnostava verkkolehti voi kuitenkin kehittää sivuston käyttäjän tietoteknisiä taitoja.

Toinen tärkeä osa työtämme on maahanmuuttajaäideille toteutettu laaja kysely. Kyselyn avulla kartoitamme kohderyhmän median käyttöä, mielipiteitä maahanmuuttajaäideille suunnatusta verkkolehdestä ja erityisesti mieltymyksistä lehden sisällöiksi. Kysymme myös, haluaisiko kohderyhmä itse osallistua sisällöntuotantoon. Kyselyn vastausten perusteella hahmottelemme verkkosivuston varsinaisia sisältöjä ja lukijoiden osallistumista sisällöntuotantoon.

Tutkimusmenetelmien avulla toivomme saavamme kattavan kuvan maahanmuuttaja-kotiäideille tarkoitettun saavutettavan ja selkokielineen verkkosivun rakenteesta, kohderyhmää kiinnostavista sisällöistä sekä sivuston funktiosta tiedonvälityksen ja toisaalta kielitaidon kehittämisen, osallisuuden sekä verkostoitumisen kannalta.

Tavoitteenamme on luoda tutkimustulosten pohjalta selkokielineen ja saavutettavan Moni-Nainen-verkkosivuston konkreettinen suunnitelma ja sivuhierarkia. Suunnitelma toimii hyvänä pohjana verkkosivuston mahdolliselle toteuttamiselle myöhemmin.

2 Verkkolehden lähtökohdat

Tärkeimmät lähtökohdat maahanmuuttaja-kotiäideille suunnatussa suomenkielisessä verkkolehdessä ovat selkokielisyyden, saavutettavuuden sekä se, millaiset sisällöt kiinnostavat kohderyhmää. Selkokieli ottaa huomioon lukijan suomen kielen taidon. Koska pyrimme sii-

hen, että lehteä pitäisi pystyä lukemaan ainakin osittain jo peruskielitaidolla A2 (Eurooppalainen viitekehys), selkokielineen lehti palvelee lukijakuntaa varsinkin suomen kielen kehittymisen alkuvaiheessa.

Saavutettavuus on laajempi käsite, joka sisältää selkokielen lisäksi verkkosivuston taittoon ja käytettävyyteen liittyviä asioita. Saavutettavuus on tärkeä niiden lukijoiden kannalta, joilla on vain vähän kokemusta tietotekniikasta, mutta se ei haittaa niitäkään lukijoita, jotka ovat tottuneempia verkkolehden lukemiseen. Kohderyhmäämme kuuluu myös paljon maahanmuuttajia, joilla ei ole paljon koulutusta eikä siten välttämättä tottumusta tietotekniikkaan. Tarkastelemme tutkimuksessamme neljää verkkosivustoa, jotka ovat paitsi selkokielisiä myös saavutettavia.

Kolmantena lähtökohtana on verkkolehden varsinainen sisältö. Sisällön suunnittelussa on tärkeää tuntee kohderyhmä. Verkkolehden tavoitteita ovat auttaa kotoutumisessa uuteen kulttuuriin, toimia yhdysiteenä muiden samanlaisessa elämäntilanteessa olevien kesken sekä siinä sivussa myös harjoittaa suomen kielen taitoa. Eniten tietoa kohderyhmää kiinnostavista sisällöistä saimme laajalla kyselyllä, joka toteutettiin maahanmuuttajaäideille. Kyselyaineistoa tulkitsemme erikseen luvussa 3.2. Tarkastelemme kohderyhmää myös maahanmuuttajakoulutusten opetussuunnitelmien kautta. Opetussuunnitelmissa esitetään kotoutumisen ja kielitaidon kehittymisen kannalta keskeisiä asioita. Nojaamme työsämme myös omaan kokemuksemme kohderyhmästä maahanmuuttajien opettajina.

2.1 Selkokieli

Selkokieli ei ole sama kuin selkeä yleiskieli. Selkokieli on mukautettua kieltä, joka on mukautettu sisällöltään, sanastoltaan ja rakenteeltaan yleiskieltä luettavammaksi ja ymmärrettävämmäksi. Se on suunnattu ihmisille, joilla on vaikeuksia lukea ja ymmärtää yleiskieltä. Selkokielen tarkoitus ei ole korvata hyvää ja selkeää yleiskieltä esimerkiksi mediassa vaan tukea niiden ihmisten tiedonsaantia, joille selkeä yleiskielikin on liian vaikeaa. (Virtanen 2012, 16 - 17.)

Selkokielen käyttäjäryhmät voidaan jakaa kolmeen. Selkokielestä hyötyvät henkilöt, joilla on neurobiologisista syistä pysyvästi poikkeavat kielelliset taidot, henkilöt, joiden taidot ovat heikentyneet esimerkiksi muistisairaudesta vuoksi sekä henkilöt, joiden kielelliset puutteet ovat väliaikaisia tai niiden väheneminen on odotettavissa. (Leskelä & Kulkki-Nieminen 2015, 25 - 29.) Maahanmuuttajat lukeutuvat viimeiseen käyttäjäryhmään. Niille, joille

suomi on vieras kieli, selkokieli on ensimmäinen kielimuoto, jota he ymmärtävät. Se on ns. välikieli ennen vaikeampiin rakenteisiin ja ilmaisuihin siirtymistä.

Virtasen (2012, 52 – 53) mukaan maahanmuuttajien selkokielen tarve vaihtelee voimakkaasti. Osa voi hyötyä selkokielestä suomen kielen opintojen alkuvaiheessa. Osalla suomen kielen taito voi jäädä pysyvästi puutteelliseksi, jolloin selkokielen merkitys korostuu (erityisesti kotiäidit ja vanhukset).

Selkokirjoittamisen periaatteet läpäisevät kielessä sekä tekstin kokonaisuuden tason, sanatason, kielellisten rakenteiden tason sekä julkaisun ulkoasun. Tarkastelemme ulkoasun selkoperiaatteita luvussa 2.2. Saavutettavuus. Tiivistettynä yleiset selkokirjoitusohjeet Leskelä & Kulkki-Nieminen (2015, 199 – 200) ovat kuvailleet niitä seuraavasti:

Tekstin tasolla

- Teksti noudattaa normaaleja oikeinkirjoitussääntöjä.
- Tekstilaji (esim. uutinen) huomioidaan.
- Kohderyhmä on huomioitava tarkasti.
- Teksti etenee johdonmukaisesti.
- Teksti on jaettu sopivankokoisiin (ei liian pitkiin) kappaleisiin.
- Tekstin sisäinen sidosteisuus on hyvä.
- Tekstissä ei saa olla liikaa informaatiota.
- Teksti on mahdollisimman havainnollinen ja esittää konkreettisia esimerkkejä.
- Tekstissä on mahdollisimman vähän abstrakteja ilmauksia tai viitteitä toisiin teksteihin.
- Sisältö vastaa otsikkoa.

Sanatasolla

- Tekstissä käytetään yleistä ja tuttua sanastoa.
- Suositetaan lyhyitä ja konkreettisia sanoja.
- Tekstissä selitetään kohderyhmälle vieraat ja sanat.
- Ei käytetä vaikeita kielikuvia.
- Sanoja toistetaan sopivasti.

Rakenteiden tasolla

- Käytetään helppoja ja yleisiä kielen rakenteita.
- Ei käytetä lauseenvastikkeita, harvinaisia sijamuotoja tai monimutkaisia verbijohdoksia.
- Suositetaan persoonamuotoista verbiä.
- Vältetään ilmauksia, jotka rakentuvat substantiivin varaan (esimerkiksi ”projektin toteuttaminen”).
- Lauseet ja virkkeet ovat mahdollisimman lyhyitä ja esittelevät yhden asian kerrallaan.
- Päälauseella on vain yksi sivulause, ei käytetä kiilalauseita.
- Käytetään konjunktioita ilmaisemaan lauseiden sidoksisuutta.

Selkokieli noudattaa verkkosivulla samoja periaatteita kuin painettunakin. Tarkastelemme verkkokirjoittamiseen liittyviä muita seikkoja tarkemmin saavutettavuutta koskevassa luvussa.

Selkokielistä mediatekstejä on julkaistu Suomessa jo pitkään. Aikakauslehti Leija kohderyhmänään kehitysvammaiset ihmiset on perustettu vuonna 1983, Selkosanommat ja sen ruotsinkielinen sisarlehti LL-Bladet vuonna 1990. Selkosanommat ilmestyy myös verkossa. Ylen Selkouutiset voi kuunnella radiossa, katsoa televisiosta tai lukea verkosta. (Leskelä & Kulkki-Nieminen 2015, 57.)

Lehtijournalismin keskeiset tekstilajit, uutinen, reportaasi ja feature-juttu sekä mielipidetekstit pääkirjoitus, kolumni ja arvostelu ja pakina ovat mukana myös selkokielisessä mediassa. Median tekstilajeille on tyypillistä, että niiden viestinnälliset tarkoitukset ovat hyvin erilaisia, ja vastaanottajan on pystyttävä erottamaan, onko kyse faktatiedoista vai fiktiivisistä piirteistä. (Leskelä & Kulkki-Nieminen 2015, 57 – 60.) Tekstilajin pitäisi näkyä selkotekstissä erityisen selvästi. Tekstilajin hahmottaminen auttaa lukijaa ymmärtämään tekstin tarkoituksen ja asennoitumaan siihen oikealla tavalla. (Leskelä & Kulkki-Nieminen 2015, 37.)

On huomattava, että erilaisissa mediateksteissä on erilainen lähestymistapa tekstin tuottamista ajatellen. Selkokielistet uutistekstit perustuvat selkomukauttamiseen, eli teksti on selkokielistetty tavallisesta uutistekstistä yksinkertaisempaan ja ymmärrettävämpään muotoon. Selkokielistetyn uutisen piirteinä on usein myös tavallista uutista tarkempi taustoittaminen. Taustoittaminen voi olla esimerkiksi uutisen kytkemistä tapahtumien sarjaan tai muuten taustojen selittämistä yksityiskohtaisemmin.

Vaikka selkokielisten uutisten tavoitteena on ajankohtaisuus aivan kuten muussakin uutisoinnissa, viestinnässä ei välttämättä tavoitella uutisvirran kiihkeätahtista julkaisemista, vaan tekstit ovat sellaisenaankin yleispätevämpiä ja taustoittavia (Leskelä & Kulkki-Nieminen 2015, 65).

Uutisista poiketen reportaasit, henkilöhaastattelut, feature-jutut sekä mielipidetekstit kirjoitetaan yleensä suoraan selkokielelle.

Selkolukijat eivät ole keskenään samanlaisia, vaikka selkokielen periaatteet soveltuvatkin kaikille selkokielen kohderyhmille. Sisällön kannalta kehitysvammaisille henkilöille suunnattuja selkotekstejä muokataan yksinkertaisemmiksi myös sisällöllisesti. Joskus voi olla tarpeen yksinkertaistaa esimerkiksi joitakin yhteiskunnan toimintaan liittyviä sisältöjä, kun

taas maahanmuuttajalle suomalaiseen kulttuuriin, elintapoihin ja ympäristöön liittyvät asiat voivat olla vieraita.

Sama ristiriita näkyy myös kielellisten rakenteiden ja sanaston käytössä. Kielenoppija oppii suomen kielen rakenteet yleensä tietyssä järjestyksessä. Esimerkiksi lauseenvastikkeet (tehdessä, puhuttuaan) voivat olla ikääntyvälle muistisairaalle ymmärrettäviä, mutta kielenoppija oppii rakenteen vasta melko myöhäisessä kielenoppimisvaiheessa. Sanaston suhteen taas vierasperäiset sanat, kuten budjetti tai parlamentti voivat olla vieraskieliselle tutumpia kuin suomenkieliset sanat, mutta muille kohderyhmille vaikeampia. (Leskelä & Kulkki-Nieminen 2015, 30.)

Selkokirjoittajalle on etua siitä, jos hän kirjoittaa tietylle selkokielen kohderyhmälle. Silloin hän voi tarkemmin mukauttaa tekstinsä kyseisen kohderyhmän tarpeisiin. On kuitenkin muistettava, että myös maahanmuuttajien kohderyhmä on hyvin heterogeeninen. Koulustaustat ja tiedot ympäröivästä maailmasta vaihtelevat vielä paljon enemmän kuin kantaväestöllä.

2.2 Saavutettavuus

Kun puhutaan selkokielisestä verkkopalvelusta, puhutaan samalla myös saavutettavuudesta tai esteettömyydestä sekä käytettävyydestä. Tiedon saavutettavuus tarkoittaa, että viestin saavat kaikki käyttäjät – myös vammaiset ihmiset, ikäihmiset ja esimerkiksi maahanmuuttajat. Julkisten verkkosivujen saavutettavuutta määrittää EU-direktiivi, joka hyväksyttiin Euroopan parlamentissa 2016. (Saavutettavuus. Kehitysvammaliitto 2016)

Saavutettavuuteen kuuluvat viestinnän sisällöt, kuten kieli ja julkaisun ulkoasu, sekä tekniset ratkaisut. Laajasti ymmärrettynä myös selkokieli on osa saavutettavuutta. Verkkopalveluja arvioitaessa palvelun voidaan sanoa olevan saavutettava, mikäli käyttäjä voi iästään tai fyysisistä tai psyykkisistä rajoitteistaan tai muista rajoittavista seikoista huolimatta käyttää palvelua tarkoituksenmukaisella tavalla. Hyvä käytettävyys on ominaisuus, jonka mukaan käyttäjät voivat käyttää palvelua tehokkaasti ja miellyttävästi sekä saavuttaa tavoitteita tietyssä käyttöympäristössä. (Älli 2006, 187.)

Verkkoviestinnässä tekniikan rakentaminen tukee saavutettavuutta, jos se noudattaa verkkoviestinnän kansainvälisiä esteettömyysohjeita (WAI – Web Accessibility Initiative). Sisälöntuotannossa selkokielinen teksti ja kuvilla tuettu materiaali auttaa niitä, joille selkeä

yleiskieli ei riitä. Ymmärtämistä voi helpottaa lisäksi äänituki eli tekstin voi lukemisen lisäksi kuunnella. (Saavutettavuus. Kehitysvammaliitto 2016.)

Valtaosa selkokielen periaatteista soveltuu myös verkkoympäristöön. Kirjoitusohjeet ovat samoja sillä varauksella, että verkossa tekstien pitäisi olla vielä lyhyempiä ja helpompia. Tekstifontista voi huomioida, että painetussa tekstissä suositellaan leipätekstiin päätteellisiä antiikvakirjaimia, verkkosivuille taas päätteetöntä groteskia, koska näyttö pystyy toistamaan vain osan kirjainten piirteistä. (Virtanen 2010, 167 – 168.)

Painetulla ja verkkotekstillä on teknisistä syistä joitakin rakenteellisia eroja. Verkkosivuilla selainohjelmisto ja näytöntarkkuus vaikuttavat siihen, miltä sivu lukijalle näyttää. Verkossa tekstillä ei ole ennalta määrättyä ulkoasua, vaan esimerkiksi näytön koko ja omien asetusten tekeminen selaimen vaikuttavat ulkoasuun. (Älli 2006, 190.)

Julkaisun ulkoasu on tärkeä osa saavutettavuutta. Painetun tekstin ja kuvan typografiset säännöt toimivat myös pääpiirteissään verkossa. Ohessa yleisten selkokirjoitusohjeiden julkaisun ulkoasua koskevat ohjeet tiivistetysti Leskelä ym. (2015) mukaan:

- Teksti on rivitetty selkoperiaatteiden mukaan eli yksi lause tai yksi asia yhdelle riville.
- Vasen reuna on tasattu, oikea reuna on liehu.
- Rivillä on suosituksena enintään 60 merkkiä.
- Tekstifontti on helppolukuinen ja tavallinen.
- Tekstikoko on riittävän iso (11-16 pt).
- Selkeä kappalejako.
- Tekstin hierarkia on selkeä, otsikot, leipätekstit ja kuvatekstit eroavat toisistaan.
- Taitto on ilmava.
- Kuvat ovat riittävän suuria, hyvälaatuisia ja selkeitä.
- Kuvat tukevat tekstin pääviestin ymmärtämistä sekä sisällöllään että sijoittelullaan taitossa.

(Leskelä 2015, 200.)

Verkkoympäristö on käyttäjän kannalta toiminnallisesti erilainen ympäristö kuin painettu media, koska verkkosivuilla edetään harvoin suoraviivaisesti sivulta toiselle tietyssä järjestyksessä. Verkkosivut onkin hyvä rakentaa jo alun perin niin, että helppo siirtyminen sivuston eri osiin missä tahansa järjestyksessä on mahdollista. (Älli 2006, 190.)

Verkkopalvelun navigaatorakenne, hakutoiminnot, sisältöön liittyvät tekijät kuten linkit ja tekstin pituus sekä julkaisun ulkoasuun liittyvät tekijät vaikuttavat kaikki verkkosivun käytettävyyteen. (Älli 2006, 191.)

Koska verkkosivusto on painettua mediaa ei-linearisempi, on selkotekstin rakenteen ja sisällön lisäksi panostettava suunnittelussa selkokielisten sivujen käyttöliittymään. On mietittävä navigaation paikka ja ulkoasu. Samoin on mietittävä hakutoiminnot, pääsy etusivulle ja muut verkkopalvelun kannalta tärkeät toiminnot. (Älli 2006, 199.)

Verkkopalvelun navigaatiolla tarkoitetaan sitä linkkien muodostamaa rakennetta, joka on pysyvästi näkyvillä, kun liikkuu verkkosivustolla. Selkokielisillä sivuilla kannattaa pitää navigaatio niin yksinkertaisena kuin mahdollista. Laajemmilla verkkosivustoilla voi tulla se ongelma, että myös navigointirakenne on laajempi. Navigaatio voi olla esimerkiksi kaksitasoinen (Selkouutiset > Juttuarkisto > Kotimaan uutiset). (Älli 2006, 191.)

Tärkeää navigointirakenteessa on myös sen sijainti sivupohjassa, sivun vasempaan reunaan sijoitettu navigaatio on käytettävien. Navigaatorakenteessa on tärkeää käyttää riittävän konkreettisia termejä, jotka kertovat suoraan mitä linkin takaa löytyy. Tekstin tukena voi käyttää myös kuvia tai symboleja. (Älli 2006, 191.)

Verkkopalvelun hakutoiminnon käyttöä parantaa ohjeteksti, jossa kerrotaan käyttäjälle haun onnistuvan parhaiten lyhyillä hakutermeillä tai sanan osilla. Tämä johtuu siitä, että hakutoiminnan ongelma on usein, että ne toimivat etsimällä merkkijonoa sisällöistä tai otsikoista. Haku ei onnistu liian pitkällä tai väärässä muodossa olevalla hakusanalla. Sivustokartta voi olla hyödyllinen, jos navigaatiosta ei käy selkeästi ilmi verkkopalvelun rakenne. (Älli 2006, 191.)

Tekstin sisällä olevia linkkejä dokumentteihin sivuston sisällä tai ulkopuolella tulee käyttää selkokielisellä sivustolla hyvin harkiten. Linkit toimivat verkkosivuston etusivulla tai aliosion etusivulla, mutta pidemmän tekstin lukemista ne häiritsevät. Tekstiin liittyvät linkit on parempi laittaa listana varsinaisen tekstin jälkeen. Sisältöjen pituus tulee miettiä tarkasti, parasta on yrittää laittaa teksti yhdelle sivulle. Jollei se onnistu, kannattaa teksti pätkiä sivuiksi ja järjestää navigointi sivujen välille. Teksti kannattaa verkossa jakaa lyhyiksi ja loogisiksi osiksi ja otsikoitava selvästi. (Älli 2006, 191.)

Kehitysvammaliiton Saavutettavuus-yksikön Papunet-palvelu on julkaissut ohjeet selkokielisen sivuston kehittämiseksi. Ohje koskee mm. selkokielisen verkkopalvelun graafista ja loogista rakennetta, navigaatiota, ulkoasua ja typografiaa, linkkejä, hakutoimintoja sekä kuvia, videoita ja ladattavia tiedostoja. Ohjeita voi käyttää työkaluna ja arvioida sen perusteella verkkopalvelun toimivuutta selkokielisen käyttäjälle. Monet ohjeissa mainituista

seikoista löytyvät myös WCAG2-ohjeistuksesta, joka on yleinen ja kattava saavutettavuusohjeistus (Saavutettavuus. Kehitysvammaliitto 2016). Kehitysvammaliiton Papu-net.net (2017) sivustolta löytyvä ohjeistus kehottaa huomioimaan mm. seuraavia seikkoja:

Selkokielen verkkopalvelun graafinen ja looginen rakenne

1. Onko informaation määrä sivua kohti riittävän pieni?
2. Ovatko sivun ja sivupohjan rakenteet toteutettu niin, että ne noudattavat yleistä toimintatapaa?
3. Onko sivupohjan rakenteessa tuotu esille eli korostettu oikeita asioita?
4. Onko sivupohjan rakenne yhdenmukainen kaikissa palvelun osioissa?
5. Ovatko sivupohjan perusosat (sisältö, navigaatio, muut sisäiset linkit) erotettavissa ja eroavatko ne riittävästi toisistaan?
6. Onko sivun oleellisin sisältö tai muut toiminnot sivun yläosassa, jotta pysyysuuntaista vierittämistä voidaan mahdollisuuksien mukaan välttää?
7. Onko jokaisella sivulla linkki sivuston etusivulle ja onko se havaittava?

Selkokielen verkkopalvelun sisäinen navigaatio

1. Onko navigaatio hallittavissa eli navigaatorakenteita ei ole liikaa?
2. Onko navigaatio ymmärrettävissä navigaatioksi?
3. Onko pudotusvalikot rakennettu oikein?
4. Onko navigaatiotasoja kokoon nähden järkevä määrä (navigaatio ei ole liian syvä)?
5. Näkeekö käyttäjä kulloisenkin paikkansa sivustossa riittävän selvästi?
6. Onko navigaatio nimetty ja ryhmitelty oikein?
7. Onko navigaatio rakenteeltaan riittävän väljä?
8. Onko valittavan alueen toiminta loogista ja selkeää?
9. Vastaavatko navigaatiolinkkitekstit kohdesivujen sisällön pääotsikoita?
10. Onko navigaatorakenne johdonmukainen?
11. Ovatko navigaation tukena toimivat kuvat ja symbolit toimivia?

Selkokielen verkkopalvelun sisällön ulkoasu ja typografia

1. Onko fonttikoko ja riviväli riittävän suuri?
2. Onko sisältöpalstan rivinleveys riittävän kapea?
3. Onko eri elementtien välinen hierarkia oikea, erottuvatko pää- ja väliotsikot sekä leipäteksti riittävästi toisistaan?
4. Onko sisältö jaoteltu riittävän lyhyisiin kappaleisiin?
5. Onko teksti ladottu oikealta liehuksi?
6. Onko otsikoita käytetty riittävästi jaottelemaan tekstiä?
7. Ovatko kirjaimet yleisesti käytettyä kirjaintyyppiä?

Linkkien esittäminen selkokielisellä sivustolla

1. Onko linkit merkitty selvästi (alleviivaus, värit)?
2. Käytetäänkö alleviivausta muussa tarkoituksessa kuin linkeissä tai käytetäänkö tekstilinkkien väriä muualla tekstissä?
3. Annetaanko visuaalinen vihje hiirestä linkkielementin päällä?
4. Kertooko linkattu teksti riittävästi linkin kohteesta?
5. Käykö linkistä ilmi, mihin se johtaa (samaan palveluun vai sivuston ulkopuolelle)?
6. Avautuvatko linkit loogisesti samaan vai uuteen ikkunaan?
7. Toimivatko takaisin-linkit oikein ja loogisesti?

8. Onko sivustossa käytetty ankkurilinkkejä toiseen kohtaan tekstissä tai sivustolla?"

Hakutoiminto selkokielisillä sivuilla

1. Onko hakua?
2. Onko haku helppokäyttöinen?
3. Onko haku helposti löydettävissä?
4. Toimiiko haku loogisesti?
5. Onko hakutulokset esitetty ymmärrettävästi ja selkeästi?

Selkokielisellä sivustolla esiteltävät kuvat, videot ja ladattavat tiedostot

1. Tukevatko sisältöalueen kuvat tekstiä?
2. Ovatko kuvat laadultaan riittävän hyviä?
3. Ovatko kuvat fyysiseltä kooltaan riittävän suuria, niin että yksityiskohdat erottuvat selvästi?
4. Ovatko videoikkunat ja niiden toiminnot ymmärrettäviä?
5. Ovatko ladattavat tiedostot tiedostotyyppiltään riittävän yleisiä?

(Papunet – ohjeita selkokielisen sivuston kehittämiseksi).

Luvussa 3.1. tarkastelemme Selkosanomien, Selkouutisten, Vernerin ja Papunetin verkkosivujen sisältöä, selkokieltä sekä verkkosivuston saavutettavuutta edellä mainittujen kriteerien perusteella.

2.3 Verkkolehden kohderyhmä

Maahanmuuttaja-kotiäidit kohderyhmänä on hyvin heterogeeninen joukko. Joukolla on paitsi erilainen kulttuuritausta myös hyvin erilainen koulutus- ja ammattitausta. Osalla on akateeminen koulutus kotimaasta, osa on kokonaan luku- ja kirjoitustaidottomia. Heillä on kuitenkin yhdistävänä tekijänä samanlainen elämäntilanne uudessa kotimaassa, samankaltaisissa olosuhteissa.

Päivi Kristo (2012) on tarkastellut opinnäytetyössään maahanmuuttaja-kotiäitien kotoutumista. Tutkimuksessa selvisi, että maahanmuuttajaäidit ovat haasteellisessa ja kuormittavassa elämäntilanteessa, jossa he tarvitsevat paljon tukea. Kotona lapsiaan hoitavat äidit tarvitsivat kielen opetusta, ja myös opetusta ja ohjausta siinä, miten suomalaisessa yhteiskunnassa asioidaan, jotta he pärjäisivät itsenäisesti. (Kristo 2012, 46 – 48.)

Sekä aikuisten maahanmuuttajien kotoutuskoulutuksen että kotiäideille suunnattujen suomen kielen kurssien tärkeänä tavoitteena on kielen oppimisen lisäksi kotoutuminen ja

integroituminen uuteen kotimaahan. Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden (2012) mukaan koulutuksen tärkeimpiä tavoite on tukea mahdollisuutta osallistua suomalaiseen yhteiskuntaan sen aktiivisena jäsenenä. (Aikuisten maahanmuuttajien opetussuunnitelman perusteet 2012, 23.) Kielen oppimisen rinnalla kulkevat koko koulutuksen ajan yhteiskunta- ja työelämätaidot.

Kotiäideille suunnatuilla suomen kielen kursseilla kohderyhmän tarpeet on voitu ottaa vielä tarkemmin huomioon. Kotiäitien suomen kielen koulutus on tällä hetkellä kuntien järjestämää kotoutumispalvelua, jonka tarkoituksena on tavoittaa ryhmä, jolla ei elämäntilanteensa vuoksi ole mahdollisuutta osallistua muuhun kuin lastenhoidolla tuettuun kielikoulutukseen. Esimerkiksi Helsingin kaupungin kotiäitikoulutuksen tavoitteena on ehkäistä haavoittuvassa asemassa olevan ryhmän syrjäytymistä. Opetusta näillä kursseilla voi olla kuitenkin vain muutama tunti viikossa, koska lastenhoitopalvelu on järjestetty suomen opetuksen ajaksi.

Helsingin kaupungin KOTIVA-koulutuksen toteutussuunnitelman mukaan maahan muuttaneiden pienten lasten vanhempien syrjäytymisriski on erityisen suuri, jos kotiin jäädään vuosikausiksi vailla kielitaitoa ja yhteiskunnallista tietämystä. Marginaalissa eläminen ja passivoituminen voi kertautua myös seuraavassa sukupolvessa. (KOTIVA-koulutuksen toteuttamissuunnitelma, 2.)

Suomen kielen ja työelämätaitojen lisäksi kotiäitien suomen kielen koulutuksessa koulutuksen tärkeitä painopisteitä ovat mm. kotivanhemmille tärkeät peruspalvelut. Yleisen yhteiskuntatietämyksen lisäksi tarjolla on paljon esimerkiksi lähiympäristöön, asumiseen ja kotipaikkakuntaan liittyvää kotoutumista tukevaa sisältöä. Vastaavista teemoista voisi suunnitella myös maahanmuuttaja-kotiäitien verkkolehden mediasisältöjä.

Kielen ja saavutettavuuden osalta nojaamme verkkolehden suunnittelussa myös omaan kokemukseemme kohderyhmästä. Otamme huomioon suomen kieltä opiskelevan maahanmuuttajan kielitaidon sekä kotiäiti-maahanmuuttajan tarpeen saada tietoa helpommin omaksuttavassa muodossa, osallistua yhteiskunnan palveluihin, verkostoitua muiden kanssa elämäntilanteessa olevien kanssa sekä ylläpitää kielitaitoa.

3 Kehittämistyön toteutus

Toteutimme kehittämistyön havainnoimalla, benchmarking-käynneillä toimituksiin sekä kohderyhmälle tehdyllä kyselyllä. Havainnoimme luvussa 3.1 julkaisuja tarkasti selkokielisyyden ja saavutettavuuden kannalta. Luvussa arvioidaan myös sivustojen sisältöjä siltä kannalta, mitä ideoita ja ajatuksia voisi olla siirrettävissä maahanmuuttaja-kotiäideille tarjotettuun verkkosivustoon.

Vielä tarkemmin tarkastelemme sisältöjä luvussa 3.2., jossa keskitytään sisältöjen tuottamisen prosessiin toimituksissa sekä luvussa 3.3., jossa tarkastellaan maahanmuuttajaäideille tehtyä kyselyä heille tärkeistä sisällöistä. Havainnoinnin, benchmarking-käyntien ja kyselyn tavoitteena on havainnoida hyviä käytäntöjä maahanmuuttaja-kotiäideille luotavan verkkosivuston pohjaksi.

3.1 Havainnointi

Tarkastelemme Selkosanomien verkkolehteä, Yle Uutiset selkosuomeksi verkkosivua, Vernerin.netin sekä Papunetin Selkosivuja. Näillä verkkojulkaisuilla on selkotunnus. Selkotunnus on merkki siitä, että julkaisu täyttää selkokielen kriteerit. Selkosanomien, Vernerin.netin ja Papunetin selkosivut ovat Kehitysvammaliiton alaisten Selkokeskuksen ja Papunetin julkaisemia. Muut kuin Kehitysvammaliiton selkojulkaisut voivat hakea selkotunnusta Selkokeskukselta. Selkokeskus myöntää selkotunnuksen käyttöoikeuden selkokielisille esitteille ja lehdille sekä yhdessä Papunet-verkkopalvelun kanssa selkokielisille verkkosivuille. Ylen Selkouutisten verkkosivu on myös saanut selkotunnuksen.

Tarkastelemamme sivustot ovat siis sopivia selkokielisyyden ja saavutettavuuden malleiksi. Sisällöllisesti Selkosanomien ja Yle Selkouutiset ovat selvimminkin journalistisia verkkosivustoja, Vernerin.net ja Papunet jakautuvat yleiseen ja selkokieliseen osioon. Selkosivut kuten yleinenkin osio toimivat paljolti informaatiopankkina ja tiedostuskanavana, mutta sivustolla on myös journalistisia sisältöjä. Erityisesti lukijakunnan oma panos Vernerissä ja Papunetin sisällön tuottajina kiinnosti meitä.

3.1.1 Selkosanomien verkkolehti

Selkosanommat on Selkokeskuksen julkaisema selkokieline ajankohtaislehti. Julkaisu ilmestyy paperilehtenä kaksi kertaa kuussa sekä viikoittain tai tarpeen mukaan päivitettävänä verkkolehtenä. Selkosanomien kohderyhmänä ovat kaikki selkokieltä tarvitsevat; kehitysvammaiset ihmiset, vanhukset, maahanmuuttajat tai ylipäättään kaikki, joille tavallisen lehtitekstin lukeminen on vaikeaa. Kohderyhmät huomioidaan lehdessä ja juttuaiheiden valinnassa, Selkosanomissa on suhteessa paljon vanhuksia, maahanmuuttajia ja kehitysvammaisia ihmisiä koskevaa uutisointia ja ns. arkielämää helpottamaan pyrkiviä kansalaistaitojuttuja, jotka ottavat huomioon esimerkiksi maahanmuuttajien tai vammaisten ihmisten arkitodellisuuden.

Selkosanomien tehtävänä on välittää tietoa kotimaassa ja muualla tapahtuneista, ajankohtaisista asioista helppotajuisesti, lyhyesti, rauhallisesti ja taustoittaen (Leskelä & Kulkki-Nieminen 2015, 58). Lehdessä on paljon ajankohtaistietoa ja uutisia. Valtakunnassa tai maailmassa tärkeät ajankohtaiset tapahtumat uutisoidaan myös Selkosanomissa. Lisänä on myös viihteellistä luettavaa.

Selkosanomien uutiset ovat uutisvirrasta poimittuja, selkomukautettuja tekstejä. Uutiskriiteereinä ovat ajantasaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys, kuten muussakin uutisoinnissa. Uutinen mukautetaan selkokielisiksi yhden tai useamman lähteen perusteella.

Selkokiellisen uutisen rakenne on samanlainen kuin muutenkin, tärkein uutiskärki nostetaan juttuun ensimmäiseksi. Selkouutisessa on usein enemmän taustoittavaa tietoa kuin tavallisessa uutisessa, esimerkiksi "Onnettomuus tapahtui Pariisissa, Ranskan pääkaupungissa". Selkosanomien uutisoinnille on tyypillistä myös kohderyhmistä johtuen myönteisyys, ikäviinkin juttuihin pyritään löytämään positiivinen tulokulma, ja esimerkiksi kuolinuutisia ei julkaista. Selkouutiseen sisältyy joskus myös ohjailevuutta tiedonvälityksen ohella, esimerkiksi "Palvelunumeroon soittaminen voi olla kallista" (Leskelä & Kulkki-Nieminen 2015, 68).

Selkokiellisinä mediateksteinä ovat tyypillisiä myös reportaasin tyyppiset, uutista vähemmän ajankohtaiset, jotakin tapahtumaa, henkilöä tai tilaisuutta käsittelevät jutut. Selkosanomissa feature-tyyppisiä juttuja on suhteessa paljon, mikä johtuu siitä, että jutut ovat väljemmin ajankohtaisia. (Leskelä & Kulkki-Nieminen 2015, 80.) Näitä ovat mm. erilaisista harrastuksista kertovat jutut, Teema-sivun jutut ja esimerkiksi suomalaisista kaupungeista kertova sarja.

Kansalaistaitojutut sopivat hyvin lehden eri kohderyhmille. Jutut liittyvät arjen tilanteisiin ja ovat usein ohjailevia; ne antavat neuvoja tai suosituksia (esim. talvipyöräily, heijastimen

käyttö, puhelinliittymän ottaminen, kuluttajajutut). Osa ilmiöjutuista on selkomukautettu yhden tai useamman lähteen pohjalta (esim. talvipyöräily Liikenneturvan sivulta). Osa on tehty suoraan selkokielelle kirjoittamalla, tällaisia ovat esimerkiksi haastattelusarja ”Kasvokain”, jossa haastatellaan ajankohtaista tai muuten mielenkiintoista henkilöä.

Selkosanomissa on myös mielipidetekstejä, kuten pääkirjoitus ja pakina. Pääkirjoitus pyrkii esittelemään jotakin ilmiötä, josta puhutaan sillä hetkellä. Se voi myös esitellä lehden kannan (Sharia-lakia ei voi ottaa käyttöön Suomessa, nro 19/2017). Pakinoille tyypillistä ovat ajankohtaisuus tai arjen sattumukset. Ne voivat sisältää myös kaunokirjallisia piirteitä, mutta niissä pyritään tavanomaista mielipidekolumnia selkeämpään ilmaisuun. Muihin teksteihin tai tapahtumiin ei viitata ja vältetään puhumasta rivien välistä, mitkä ovat tavallisesti mielipidekolumnin tehokeinoja.

Mielipidetekstit ovat suoraan selkokielelle kirjoitettuja mediatekstejä. Mukautetut tekstit kuten uutiset sekä suoraan selkokielelle kirjoitetut tekstit noudattavat molemmat selkokirjoittamisen ohjeita ja suosituksia. Myös repliikit muokataan selkokielelle. Kielellistä tukea on julkaisussa tarjoilla myös ns. Sananselitys -palstalla, jossa selitetään jokin ajankohtainen, mediassa paljon käytetty termi tai käsite (esim. epämurkavuusalue, toimintakyky).

Selkosanomien verkkolehti noudattaa myös kuvallisen ja teknisen saavutettavuuden periaatteita. Monissa mediateksteissä kuvitus on tärkeä mediatekstien merkityksen tuottaja, kuvat kiinnittävät lukijan huomion. Kuvitus tukee tekstiä ja kuvilla pystytään tukemaan jutun näkökulmaa. Mediatekstit sisältävät yleensäkin monia osia, jotka muodostavat yhdessä merkityksellisen kokonaisuuden. Kuvamateriaali on myös selkokielisten mediatekstien tärkeä osa. (Leskelä & Kulkki-Nieminen 2015, 58.)

Selkosanomien kuvat ja muu ulkoasu noudattavat yleisiä suosituksia. Verkkolehden kuvat ovat isoja, selkeitä ja hyvälaatuisia. Ne pyrkivät esittelemään jutun aiheen kuvana yleensä mahdollisimman yksinkertaisesti ja yksiselitteisesti. Esimerkiksi isot kasvo- ja muut lähikuvat suoraan edestä ovat yleisiä. Turhat yksityiskohdat ja taustat on riisuttu kuvista pois. Kuvat on sijoitettu tukemaan tekstiä kaikissa uutisissa samaan julkaisupaikkaan samankokoisina.

Teksti on sijoitettu verkkosivulle rivitettynä selkoperiaatteiden mukaan, oikea reuna on liehu, rivi ei ole kovin pitkä. Julkaisualusta tosin rajoittaa joskus tekstin sijoittelua sivulle. Julkaisualusta määrittää selkotekstin asettelua sikäli, että yhdelle riville tulee yleensä enemmän kuin yksi lause. Painetussa tekstissä voidaan määritellä rivin pituus paremmin.

Riviväli on verkkosivulla väljä ja taitto ilmava. Myös tekstin hierarkia on selkeä, otsikot, leipäteksti ja kuvatekstit erottuvat toisistaan hyvin. Verkkosivulle sijoitettavan tekstin täytyy yleensä olla hyvin lyhyessä muodossa esitettyä. Selkosanomien otsikot ovat enimmillään kolmen sanan pituisia, ingressi on yleensä yksi tai kaksi virkettä, koko sivun uutinen on noin 20 virkettä, alisivun noin kymmenen, pikku-uutiset noin viisi virkettä.

Selkosanomien verkkolehden tekniset ratkaisut noudattelevat saavutettavuuden ja käytettävyyden periaatteita. Sivun kokonaishahmo on havaittavissa yhdellä silmäyksellä. Etusivulla pääuutiset näkyvät allekkain ja linkki uutiseen avautuu otsikosta tai ingressistä. Käyttäjä saa helposti vihjeen linkistä, hiiren kohdistin muuttuu käden kuvaksi ja ingressi väriltään siniseksi. Oikeasta reunasta avautuu linkki pääkirjoitukseen, Kasvokkain-palstalle, Viikon kuvaan sekä infolaatikoihin, jossa tarkempaa tietoa lehdestä sekä lehtiarkisto. Tekstin alku toimii linkkinä, joka avaa koko jutun luettavaksi.

Etusivun yläreunassa on navigaatio lehden eri osastoihin: Kotimaa, Ulkomaat, Urheilu, Viihde, Teema, Uutisarkisto sekä Uutisia kuvilla. Yläreunassa on myös navigaatiosta selvästi erotettavissa linkkejä, joissa mm. tietoa sivustosta ja lehden tilauslomake. Näitä linkkejä lukija ei käytä joka kerran lehteä lukiessaan, ja ne on selkeästi erotettu lehden muusta sisällöstä. Alleviivaus ja värin vaihtuminen hiiren kohdistimella osoittaa ne selkeästi linkeiksi.

Uutiset aukeavat otsikko- tai ingressilinkistä uudelle sivulle. Kaksiportaisen navigaation avulla on helppo siirtyä lehden eri osastoihin. Murupolku näkyy jokaisen sivun yläreunassa navigaation alapuolella: Olet tässä: Etusivu > Ulkomaat > ”Saudinaiset saavat ajaa autolla ensi vuonna”. Uutisista on helppo siirtyä takaisin etusivulle tai muihin osastoihin navigaation avulla.

Hakutoiminto on sijoitettu navigaation yläpuolelle. Haku erottuu selkeästi muusta sisällöstä. Hakutoiminto näyttäisi hakevan melko laajasti lehtiarkistosta vanhoja artikkeleita, joissa sana esiintyy. Hakutulokset näkyvät sivustolla selkeästi, artikkelit aukeavat sinisinä linkkeinä ikkunaan. Myös uutisten otsikoilla voi löytää vanhoja uutisia arkistosta.

Lehtiarkistosta avautuvat vanhat numerot kuukauden ja vuoden mukaan. Klikkaamalla löytää lehden sisällön. Sekä lehdet että sisällöt on sivuilla osoitettu selvästi linkeiksi alleviivaamalla ja sinisellä värillä. Arkistosta voi etsiä vanhoja juttuja myös teeman mukaan.

Tietoa sivustosta | Ota yhteyttä | Tilaa Selkosanommat | Selkosanommat Facebookissa

Selkosanommat

Hae Selkosanomista Hae

Etusivu Kotimaa Ulkomaat Urheilu Viihde Teema Uutisarkisto Uutisia kuvilla

Kiina haluaa kieltää perinteiset autot

Ulkomaat 31.10.2017 Kiina suunnittelee polttomoottoreilla varustettujen autojen kieltämistä. Kiina aikoo kieltää perinteisten autojen valmistuksen ja myynnin lähitulevaisuudessa.

Pääkirjoitus

Virossa 16-vuotiaat saavat äänestää

Virossa järjestettiin viime viikonloppuna kuntavaalit. Niissä saivat äänestää kaikki yli 16-vuotiaat virolaiset. Suomessa äänestysikä on 18 vuotta. Voisiko Suomessakin...



Leea Laura Leskelä

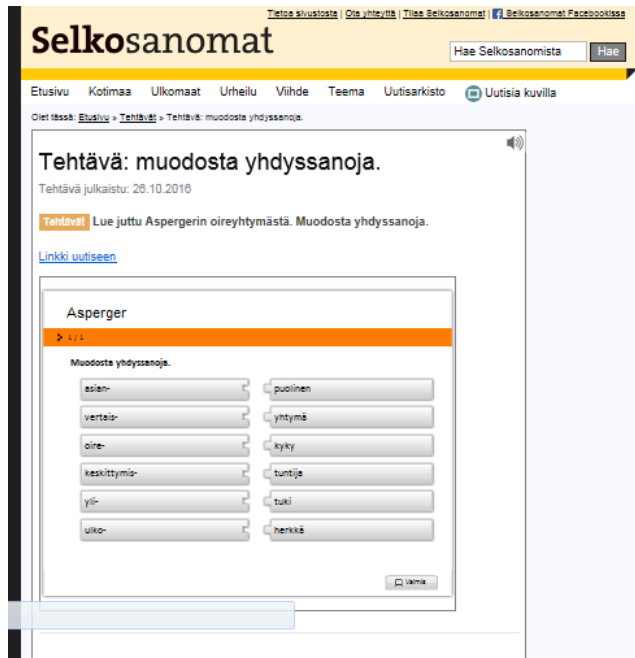
Kasvokkain



Teema Kirjailija Eppu Nuotio on vuoden 2017 selkokirjakummi. Hänen

Kuva 1. Selkosanomien etusivu

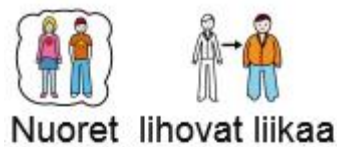
Selkosanomiin lukijat eivät tuota itse varsinaista sisältöä. Jokaisen uutisen jälkeen on kuitenkin kommentointimahdollisuus. Kommenttilaatikko erottuu selkeästi omaksi osiokseen ja sen käyttö on tehty Lähetä-napin avulla helpoksi. Selkosanomissa on ollut lukijoita osallistavana elementtinä myös Tehtävät -osio. Tehtävät on laadittu siten, että linkit avautuvat aikaisemmin julkaistuihin artikkeleihin, joihin on lisätty sisältöön liittyviä tehtäviä. Tehtävissä pitää esimerkiksi valita oikea vaihtoehto, muodostaa yhdyssanoja tai valita tekstin aihepiiriin kuuluvia sanoja. Tehtävät soveltuvat erityisesti kielenoppijoille, mutta voivat toimia myös muilla lukijoilla esimerkiksi selkotekstiä käyttävissä keskusteluryhmissä esimerkiksi vanhuksilla tai vammaisilla ihmisillä. Tehtäviä ei ole kuitenkaan päivitetty joulukuun 2016 jälkeen eikä niihin ole enää pääsyä Selkosanomien etusivulta.



Kuva 2. Selkosanomien Tehtävät-osio

Selkosanomissa on teknisenä lisäratkaisuna äänituki. Jokaisen uutisen voi kuunnella myös puheena. Tämä voi helpottaa paljonkin niitä, joiden lukutaito on vielä kehittymässä, kuten esimerkiksi maahanmuuttajat, jotka eivät hallitse vielä latinalaisia kirjaimia tai ovat omalla kielellään lukutaidottomia. Heikkoutena ovat koneäänen väärät painotukset, joten tekstin lukeminen ei kaikelta osin kuulosta luonnolliselta puheelta. Näkövammaisia varten myös kuvan sisältö kerrotaan. Äänituki on helposti löydettävissä megafonin kuvana uutisen oikeasta yläkulmasta.

Selkosanomien erikoisuutena on myös Uutiset kuvilla -osasto. Kuvatuetussa uutisessa on uutisen keskeinen sisältö muutamalla lauseella. Mahdollisimman yksiselitteiset kuvat tukevat sanoja lauseiden yläpuolella. Kuvilla tuetut uutiset sopivat parhaiten niille, jotka ovat tottuneet muutenkin kommunikoimaan arjessaan kuvien avulla. Kielenoppijoille ne eivät ehkä ole aina niin ymmärrettäviä, sillä myös kuvat ovat usein kulttuurisidonnaisia.



Jutinen julkaistu: 26.10.2017



Kuva 3. Selkosanomien Uutiset kuvilla

3.1.2 Ylen Uutiset selkosuomeksi verkkosivu

YLE Uutiset selkosuomeksi kertoo päivän uutiset helpolla suomen kielellä. Ylen selko-uutiset lähetetään Radio Suomessa iltaisin sekä Yle Mondossa useita kertoja päivässä. Television selkouutiset tulee arkisin klo 15.10 Yle TV2 -kanavalta. Yle uutiset selkosuomeksi edustavat *selkouutispuhetta*, kuten toimittaja Pertti Seppä kertoo (Leskelä & Kulkki-Nieminen 2015, 73).

Selkouutiset julkaistaan myös päivittäin verkkosivulla, johon päivän pääuutiset on koottu televisiotaltioinnin kanssa luettaviksi. Ne voi myös kuunnella ilman videolähetystä, jolloin voi seurata tekstiä. Verkkosivu on saanut selkotunnuksen ja myös Esteettömyys huomioitu -leiman. Leima voidaan myöntää verkkosivustolle, joka on määritellyt sivuston tärkeimmät käyttötapaukset ja tarjoavat sivun näiltä osin esteettömästi. Erityisesti huomioidaan näkö- ja kuulovammaiset, käyttäjät, joilla on motorisia tai kognitiivisia rajoitteita sekä

seniorikäyttäjät. Leima on Näkövammaisten keskusliiton, Adagen ja Yleisradion yhteistyönä kehitelty.

Ylen selkouutiset profiloituvat verkkosivullaan erityisesti kielenoppijoiden mediaksi. Etusivulla kerrotaan, että selkouutiset sopivat esimerkiksi suomen kielen opiskelijoille. Etusivun oikean palsta esittelee juttusarjoja, jotka kaikki liittyvät maahanmuuttaja-teemoihin.

Suomi 100: Suomalainen juttu -sarjaan maahanmuuttajataustaiset lukijat ovat osallistuneet antamalla vinkkejä omasta mielestään leimallisista tai oudoistakin piirteistä suomalaisessa kulttuurissa ja yhteiskunnassa. Näitä ovat olleet mm. kättely, kouluruoka ja Alko. Lukijoiden antamien vinkkien perusteella teemoista on toimitettu juttuja, joissa on aiheesta kuvia, tekstiä ja videoita.


Suomi 100: Terveisiä Suomi-kouluista -sarjassa Suomi-koulut maailmalta ovat tuoneet vuorollaan terveisensä videon muodossa. Kolmas juttusarja on videoblogi ”Vuosi kotoutumiskoulutuksessa” jonka ovat tehneet Luksian kotoutumiskoulutuksen opiskelijat. He kertovat siinä kouluvuotensa ja suomen kielen taitojensa edistymisestä suomeksi vuoden eri vaiheissa ja tilanteissa. Lisäksi sivun oikealla palstalla esitellään linkkejä selkokielisiin sivuihin sekä englannin- ja venäjänkielisiin uutisiin. Nekin siis palvelevat maahanmuuttajalukijoita.

Selkouutisten kielenoppijoille tarkoitetut juttusarjat ovat mielenkiintoisia, koska ne osallistavat myös lukijoita sisällön tuottamiseen joko ideoiden antajina tai suoraan sisällön tuottajina. Osallistavia ovat myös sisällön ymmärtämistä mittaavat tehtävät, jotka löytyvät ylävalikon navigaatiosta Kysymykset-linkin kautta. Linkistä avautuu avoimia sisältökysymyksiä päivän uutisiin. Vastaukset voi myös tarkistaa samalta sivulta. Lisäksi sivustolta löytyvät mm. Suomen sääilmiötä lyhyesti kuvien kanssa esittelevä juttusarja sekä YKI-Yleiseen kielitutkintoon liittyvä sarja, jotka myös palvelevat maahanmuuttaja-kohderyhmää.

Etu sivu Kyymykset Arkisto Suomi 100 Suomen säätää Lähetä palautetta

Yle Uutiset selkosuomeksi

Torstai 2.11.2017 (tv)



Yle Uutiset selkosuomeksi

AREENA 5 min

Oikeus:

Selkokuutisten tv-lähetyksessä 2.11.2017 kerrotaan virheellisesti, että perussuomalaiset on hallituspuolue. Perussuomalaiset ei ole hallituspuolue, vaan puolue on oppositiossa.

Torstai 2.11.2017 (radio)

Torstai 02.11.2017 klo 21.35

Kuuntele

Ylen kysely: Kokoomus yhä suosituin puolue

Puoluekannatusarviot

huhtikuu 10/2017

puolue	muutos	kannatus
KOK	+1,1	22,8
SDP	+1,1	18,4
KESK	+1,6	17,4
VHR	-2,6	14,0
VAS	+0,7	9,0
PS	-3,0	6,9
ROKP	+1,4	4,9
KD	-0,5	3,4
MUUT	+0,8	1,9
SIN	-0,2	1,3


Yle Uutiset/Taloustutkimus, 4-31.10.2017, otos 2448, virehämmä, +1-2,98 -9%

Yle Uutiset selkosuomeksi kertoo uutiset helpolla suomen kielellä. Selkokuutiset sopivat esimerkiksi suomen kielen opettajalle.

Selkokuutiset 1 V1-sarjasta arkkipäivä kello 19.05 ja Radio Suomeksi joka päivä kello 21.35.

Televisiosta selkokuutiset löydät saman avun Aikataulu ja Yle Areenasta.


Suomi 100: Suomalainen juttu



Uuden juttuehittä ovi 8: Koulunokki

1. Kallela 2. Vain 3. Niemi 4. Aika 5. Ihanus 6. Loma 7. Kone

Suomi 100: Terveisiä Suomi-koululata



1.Lunch 2.Dubai 3. Vancouver 4.Kos 5. Iertto 6.Vancouver 7. Irtto 8. Savel 9. Cambridge 10. Perth 11. Kati 12. Singapore 13. Dublin 14. Lima 15. Helsinki 16. Barcelona 17. Kuala Lumpur 18. Helsingin 19. Helsinki

Edelliset lähetykset

- 2.11. Torstai 2.11.2017 (radio)
- 2.11. Torstai 2.11.2017 (tv)
- 1.11. Keskiviikko 1.11.2017 (radio)
- 1.11. Keskiviikko 1.11.2017 (tv)
- 31.10. Tiistai 31.10.2017 (radio)
- 31.10. Tiistai 31.10.2017 (tv)
- 30.10. Maanantai 30.10.2017 (radio)
- 30.10. Maanantai 30.10.2017 (tv)
- 29.10. Sunnuntai 29.10.2017 (radio)
- 29.10. Sunnuntai 29.10.2017 (tv)
- 28.10. Lauanai 28.10.2017 (radio)
- 27.10. Selkokuutiset 27.10.2017 (radio)
- 27.10. Perjantai 27.10.2017 (tv)
- 26.10. Torstai 26.10.2017 (radio)
- 25.10. Keskiviikko 25.10.2017 (radio)

Lisää lähetymiä

Kuva 4. Ylen Selkokuutisten verkkosivu

Ylen Uutiset selkosuomeksi -verkkosivun varsinaiset uutisvirrasta poimitut uutiset ovat kiellettään sähköuutisen tyyppisiä. Niissä toteutuvat uutisen pääperiaatteet kiinnostavuudesta, ajankohtaisuudesta, tekstin rakenteesta ja asioiden esittämisjärjestyksestä. (Leskelä & Kulkki-Nieminen 2015, 73). Vaikeat käsitteet ja sanat aukeavat uutistekstissä linkkinä, jonka takaa aukeaa sanan selitys suomeksi. Linkkisanat on merkitty sinisellä värillä. Sanaa selittävä ikkuna avautuu tekstin viereen eikä käyttäjä joudu pois sivulta, mikä helpottaa sanojen nopeaa tarkistamista.

Suomi-sarjan juttujen tekstit muistuttavat Selkosanomien selkokieltä: asiat on selitetty konkreettisin ilmaisin mahdollisimman lyhyesti ja yksinkertaisesti. Sen sijaan uutisten teksti on enemmän kielitaitoa vaativaa. Lyhyden vaatimus vaikuttaa siten, että esimerkiksi vaikeita sanoja tai käsitteitä ei juurikaan avata sen enempää. Myös kielellisesti vaikeita muotoja, kuten erilaisia sijamuotoja ja partisiippeja käytetään runsaasti: ”Kolme kuol-

leista oli varusmiehiä ja yksi matkustajana junassa.” Selkokielellä sama voisi olla esimerkiksi: Neljä ihmistä kuoli. He olivat kolme varusmiestä ja yksi junamatkustaja. Tai ”tasoristeys on vartioimaton”. Selkokielellä esimerkiksi: Kukaan ei vartioi tasoristeystä. Risteyksessä juna ja auto voivat törmätä.

Selkouutisten teksti ei siis luettuna poikkea kovinkaan paljon normaalista lyhyesti ilmaistusta uutistekstistä. Sen sijaan tekstin lukunopeus on paljon tavallista uutistekstin lukunopeutta hitaampi. Teksti onkin tarkoitettu ehkä enemmän kuunneltavaksi, toki kuunteluakin helpottaisi alemmilla kielitaidon tasoilla se, että teksti olisi muokattu vielä selkokielisemmäksi.

Tätä epäkohtaa tasapainottamaan Ylen Uutiset selkosuomeksi julkaisi aikaisemmin myös uutisia nimellä ”Tosi helppoja selkouutisia”. Selkouutiset kehitti niitä yhdessä oppilaitosten kanssa. Resurssien puutteesta johtuen helppoja selkouutisia ei kuitenkaan ole päivitetty enää joulukuun 2016 jälkeen. Helppojen selkouutisten tekstit ja audiot löytyvät vielä verkosta. Nämä uutiset olivat kielellisesti yhtä selkoja kuin Selkosanomienkin uutiset ja sopivat erityisen hyvin kielenoppijoille.

Verkkosivu noudattaa ulkoasultaan ja käytettävyydeltään saavutettavuutta. Ylen selkouutisten sivu jakautuu kolmeen palstaan. Päivän uutiset, maahanmuuttajateemaiset juttusarjat sekä edellisten lähetysten linkit erottuvat kolmella palstalla selkeästi. Päivän uutislähetys avautuu ensin videoikkunana, jonka jälkeen uutiset näkyvät teksteinä julkaisupaikoilla samankokoisina. Isot ja selkeät, tekstinlevyiset kuvat tukevat muuta sisältöä. Verrattuna YLE uutissivuun selkouutisten sivulla on vähemmän informaatiota ja sivupohjan rakenne on yhdenmukaisempi.

Selkouutisten navigaatio on myöskin yksinkertaisempi kuin Ylen uutissivun; sivustolla ei ole jaoteltu uutisia eri osastoihin. Koska uutisia on selkosivustolla vain vähäinen määrä, ne mahtuvat samalle etusivulle. Navigaatiosta löytyy sen sijaan etusivun lisäksi tehtävät eli päivän kysymykset teksteistä, juttuarkisto, palautelomake sekä maahanmuuttajateemaiset juttusarjat, jotka siis näkyvät myös sivun oikealla palstalla. Navigaatio on kaksitasoinen ja murupolku näkyy navigaation alla. Käyttäjän kannalta oleellimmat toiminnot ovat sivun yläosassa. Selkeästi muusta sisällöstä erotettuna on hakutoiminto sekä valikko, jonka kautta pääsee muille Ylen sivustoille.

Ulkoasultaan sivusto on selkeä, eri elementtien kuten pääotsikoiden ja kuvatekstien hierarkia on osoitettu selvästi. Linkit on osoitettu siten, että hiiren kohdistin muuttuu käden kuvaksi linkin päällä.

3.1.3 Vernerinet selkosivut

Vernerinet selkosivut ovat osa Vernerinet -pääsivustoa. Kehitysvammaliiton ylläpitämä sivusto antaa tietoa ja neuvontaa kehitysvammaisuudesta, palveluista ja alan työkäytännöistä sekä yleiskielellä että selkokielellä. Vernerinet on enemmänkin tietoa välittävä informaatiopankki kuin journalistinen sivusto. Selkosivuston kohderyhmänä ovat kehitysvammaiset ihmiset. Vaikka kohderyhmänä ovat kehitysvammaiset, otimme sivuston mukaan tarkasteluun, koska siinä on paljon lukijoiden tuottamaa journalistista materiaalia mukana. Myös sivuston tekniset ratkaisut on toteutettu hieman toisin kuin Selkosanomissa ja Ylen Selkouutisissa. Selkosivut on erotettu yleiskielisestä sivustosta selvästi Vernerinet -pääsivulla.

Selkokielisillä sivuilla on tietoa mm. vammaisuudesta, opiskelusta, työstä, asumisesta, ihmissuhteista, vapaa-ajasta ym. Nämä ovat suhteellisen staattista informaatiota eivätkä vaihdu kovin usein. Sen sijaan vaihtuvia sisältöjä ovat lukijoiden omat sisällöt, kuten ”Omat jutut”, johon lukijat voivat kirjoittaa omia tarinoitaan, mielipiteitään, elokuva-arvosteluja tai mm. runoja. Lukijat voivat ladata sivustolle myös videoita. Osiossa on vakiokirjoittajien blogeja. Verkkosivustolla on erillinen kysymyspalsta ”Verkko-Kerttu” sekä kirjeenvaihtopalsta.

Julkaisun ulkoasu on selkeä, ja keskeinen sisältö on nopeasti havaittavissa. Navigaatiovalikko on sivuston vasemmalla puolella. Informaatiosisällöt sekä lukijoiden omat sisällöt löytyvät navigaatiovalikosta linkkeinä allekkain. Keskelle sivua on nostettu kuvan kanssa jostakin sisältöjä: mm. Millainen Suomi on -lukijakysely, tietoa kehitysvammaisuuden historiasta, yksi blogi ja kävijäkysely. Osa näistä sisällöistä löytyy myös navigaatiolinkkien takaa, osaa ei. Esimerkiksi lukijoiden mielipiteitä löytyy teksteinä navigaation kautta ”Omat jutut”-linkistä ja videoina puolestaan sivuston keskeltä. Etusivun oikealla puolella on vaihtuva lukijakysely jostakin teemasta (esim. Oletko yksinäinen – kyllä/en), linkkejä muihin selkojulkaisuihin sekä Vernerin Facebook-sivulle.

Olet tässä: [Etusivu](#)

Etusivu

- Ajankohtaista
- Oman elämän suunnittelu
- Ihmissuhteet
- Vapaa-aika
- Asuminen
- Työ
- Yhteiskunta
- Opiskelu
- Vammaisuus
- Terveys ja liikunta
- Tietotekniikka ja internet
- Omat jutut
- Verkko-Kerttu
- Kirjeenvaihto

Etusivu



[Tällainen Suomi on!](#)
Kaikki haasteeseen lähetetyt työt löytyvät täältä.



[Minun mielestäni!](#)
Nyt keskustellaan kellojen siirtämisestä. Käy kertomassa oma mielipiteesi.



[Historia](#)
Historian havinaa Vernerissä.



[Vernerin kävijäkysely](#)

Oletko yksinäinen?

Kyllä
 En

Vastaa

[Katso tulokset](#)

Selkosanommat

Selkosanommat on selkokielen ajankohtaislehti internetissä. [Lue Selkosanommat.](#)



Jos haluat keskustella, tutustu [Kaveripiiri.fi-sivuihin.](#)



Osallistu keskusteluun kehitysvammaisten asioista Vernerin netin [Facebook-sivulla.](#)



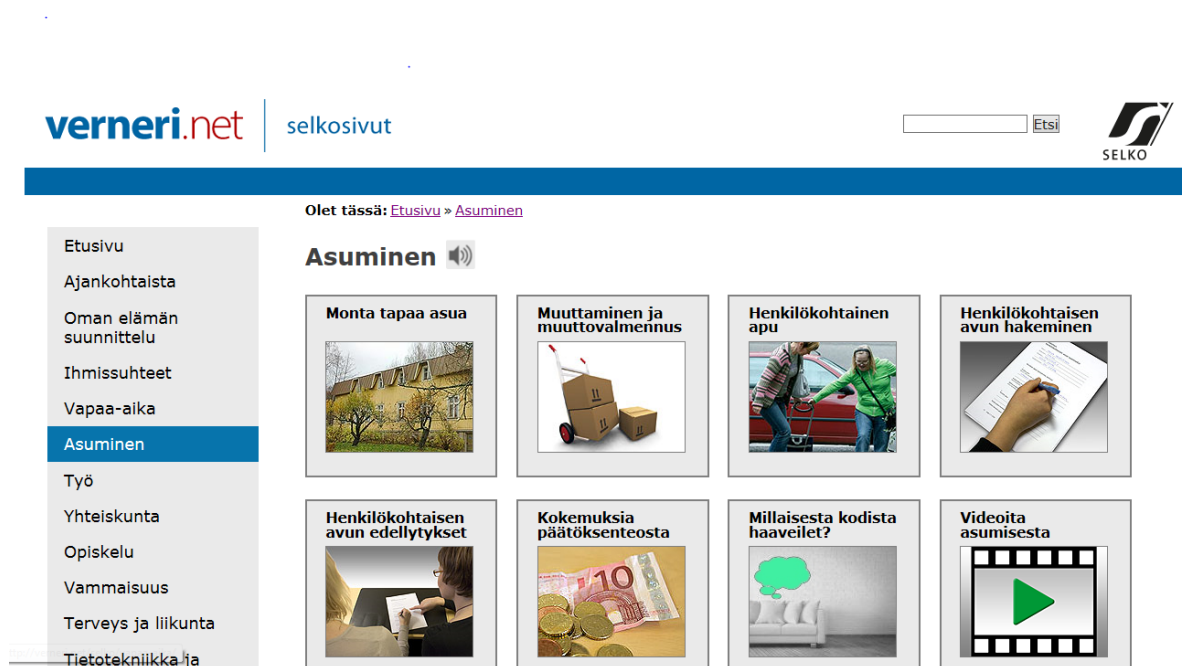
Kuva 5. Vernerin netin etusivu

Navigaation ensimmäinen linkki "Ajankohtaista" avaa sivun, jossa on ajankohtaisia tapahtumia, uutuuksia, selkokirjoja, näyttelyjä ym. allekkain. Toimiva idea ovat sivun alussa sisäiset linkit ns. hyppy- tai ankkurilinkit, jotka vievät sivulla oikeaan paikkaan. Linkit on merkitty sinisellä värillä ja alleviivauksella. Sivulla siirryttäessä viereen ilmestyy linkki "Takaisin sivun alkuun", josta on helppo päästä takaisin.

Ajankohtaista -linkin takana näkyvät siis kohderyhmälle eli kehitysvammaisille nuorille ja aikuisille tärkeät ajankohtaiset tapahtumat ja uutiset. Sen alapuolisista linkeistä (Oman elämän suunnittelu, Ihmissuhteet, Vapaa-aika, Asuminen, Työ, Yhteiskunta, Opiskelu, Vammaisuus, Terveys ja liikunta, Tietotekniikka ja internet, Omat jutut, Verkko-Kerttu, Kirjeenvaihto) avautuu erilainen sivunäkymä, jossa alisisällöt on pilkottu laatikoihin. Sisältölaatikoista löytyy selkokieliä tekstejä ja kuvia, osa sisältää informaatiota esimerkiksi palveluista, osa taas on lehtiartikkelin tapaisia kuten haastatteluja, osa lukijoiden itse tuottamaa aineistoa.

Kullakin sivulla näkyy yläreunassa murupolku: Olet tässä: Etusivu > Asuminen > Monta tapaa asua. Sisältöjen esittäminen laatikoissa tekee sivustosta havainnollisen; haettava tieto löytyy helposti ja kuvat tukevat tekstiä. Sivustolla on myös hakutoiminto. Kaikissa Vernerin jutuissa on äänituki, joka löytyy selkeänä megafonin kuvana jutun oikeasta yläkulmasta. Sivun alaosasta löytyy vielä palautelomake, tietoa Vernerin netistä sekä paluu takaisin koko Vernerin netin palvelun etusivulle. Sivusto on selkeä ja toimiva, tosin toimituksen sisällöt ja lukijoiden omat sisällöt eivät aina erotu kovin selkeästi toisistaan. Se voi olla

tietoinenkin ratkaisu; on haluttu viestiä, että kaikki tekevät verkkosivua yhdessä eikä erotella erilaisia aineistoja.



Kuva 6. Vernerinetin Asuminen-teemasivu

3.1.4 Papunet selkosivut

Papunetin selkosivut ovat Kehitysvammaliiton ylläpitäminä hyvin paljon saman tyyppiset kuin Vernerinetin selkosivut. Sivusto ei ole niin selvästi suunnattu vain yhdelle kohderyhmälle, vaan mukana on erilaista materiaalia esimerkiksi kehitysvammaisille nuorille ja aikuisille sekä maahanmuuttajille. Papunetin pääsivulta aukeavat selkosivut.



Kuva 7. Papunetin selkosivut

Sisällöt on esitetty laatikoissa aivan kuten Vernerinet -selkosivuillakin. Ensin esitellään ajankohtaisia asioita, mm. viimeisimpiä uutisia selkokieleen liittyen. Apua arkeen -osio käsittelee asumista, raha-asioita, terveyttä ja turvallisuutta jne. Osiot ovat selkokielistä informaatiota, joka on suhteellisen staattista ja kansalaistaitoja kehittävä. Tietoa Suomesta -osio on enemmän suunniteltu maahanmuuttajien tarpeisiin. Se käsittää mm. perustietoa Suomesta, tietoa laeista ja luonnosta sekä Euroopan unionista. Viimeisenä osiona esitellään uutta selkokielistä kirjallisuutta sekä vasta ilmestyneitä selkoesitteitä. Tällaista selkokirjallisuutta ja muuta uutta selkomateriaalia esittelevää osuutta ei muista tarkastelemistamme verkkosivustoista löytynyt.

Tekniseltä saavutettavuudeltaan Papunetin selkosivut muistuttavat hyvin paljon Vernerinetin selkosivuja. Sivun on ehkä vielä yksinkertaisempi rakenteeltaan, koska sisältöä ei ole niin paljon, että navigaatiota tarvittaisiin. Sisältölaatikot toimivat navigaationa; sisältölaatikoista avautuu alalaatikoita, joissa näkyy kuvan tukemana jutun alku. Murupolkua pitkin pääsee helposti takaisin ja kaikki jutut ovat äänituettuja. Laatikkorakenne on helposti hahmotettava ja sopii sivustolle, jossa ei ole valtavasti informaatiota. Myös informaatioita sisältävät videot on tehty Papunetin toimista videota koskevien selkoperiaatteiden mukaan. Jätämme kuitenkin selkovideon tarkastelumme ulkopuolelle, koska niitä on tehty enemmänkin staattisten informaatioisältöjen kuin varsinaisten journalististen sisältöjen

esittämiseen (esim. Papunetin selkosivuilla ”Näin palovaroitin toimii” tai ”Miten peset ham-paat”).

Lukijat eivät osallistu Papunetin Selkosivujen sisältöjen tuottamiseen eikä sivustolla ole tehtäviä tai muuta lukijoita osallistavaa materiaalia. Sivustolla ei myöskään ole varsinaista vaihtuvaa journalistista sisältöä Selkopuhetta-blogia ja uusimpien selkokirjojen esittelyä enempää.

3.2 Vertailuanalyysi eli benchmarking

Vertailuanalyysi eli benchmarking-käytäntö perustuu oman toiminnan vertaamiseen toisten toimintaan, usein parhaaseen käytäntöön. Benchmarking toteutetaan tavallisesti vierailulla toisten organisaatioon. Tässä luvussa tarkastellaan Ylen Selkouutisten, Selkosanomien, Vernerinetin selkosivujen sekä Papunetin selkosivujen käyttöominaisuuksia, toimitusten työskentelyä ja käytäntöjä sekä kohderyhmien huomioimista ja osallistumista sekä käyttä-jäkokemuksia.

Luku pohjautuu edellä mainittujen verkkosivustojen toimittajien haastatteluihin. Kävimme vierailulla kaikissa toimituksissa haastattelemassa kunkin havainnoimamme verkkosivus-ton sisältöjen tuotannosta vastaavaa toimittajaa. Vernerinet-verkkopalvelun toimintaa kuvasi Minna Harjajärvi ja Ylen Selkouutisia edusti Päivi Tammi. Nämä haastattelut tehtiin 25.4.2017. Selkosanomien toimitustyöstä kertoi Markku Juusola sekä Papunetin Selko-sivuista Eliisa Uotila 27.4.2017.

3.2.1 Sisältöjen tuottaminen

Julkaisualustana suosituin on WordPress. Sitä käytetään Selkosanomissa, Vernerinetissä ja Papunetin Selkosivuilla. Sivut on rakennettu selkokieliisyyden ja saavutettavuuden periaatteilla. Kaikki toimittajat kuvaavat WordPressiä toimivaksi ja helppokäyttöiseksi alus-taksi. Päivittäminen ja sisältöjen lisääminen eivät vaadi erityisosaamista. Ylen kaikki uutiset kirjoitetaan iNews-toimitusjärjestelmällä, jonne ne tallentuvat. Sisältö julkaistaan verk-kosivuilla Escenic Content Studio-julkaisutyökalun avulla, jota kuvataan helppokäyt-töiseksi.

Kuvilla on selkojulkaisuissa tärkeä rooli. Omia kuvia ja kuvapankkien kuvia käytetään Vernerinetissä ja Papunetin Selkosivujen julkaisuissa. Selkosanomien käyttää STT-Lehtikuvan kuvia. Ylen Selkouutisilla on monipuolisin kuvavalikoima, koska käytössä on Ylen oma kuva-arkisto, kansainvälisten kuvatoimistojen sekä Lehtikuvan tarjonta. Vernerinetillä on oma selkoryhmä, joka pitää huolta verkkopalvelun selkokielisyydestä. Ryhmään kuuluu selkokielen ja kehitysvammaisuuden asiantuntijoita sekä kaksi kehitysvammaista lukijaa.

Toimitukset ovat kaikissa havainnoiduissa selkojulkaisuissa pieniä. Toimitustyötä hoitaa yleisimmin yksi henkilö. Selkouutisissa kukin toimittaja tekee sekä verkko-, radio- ja tv-uutisia. Selkosanomien toimitustyössä korostuu paperilehden toimittaminen, jota tekee päätoimittajan lisäksi noin kolmen - neljän hengen toimitus. Paperilehti ilmestyy kahden viikon välein ja verkkolehti päivitetään yleensä paperilehden ilmestyttyä. Selkosanomien verkkolehdestä julkaistaan paperilehdessä ilmestyneet jutut, mutta myös muita ajankohtaisia ja merkittäviä uutisia.

Vernerinetin toimitustyötä tekee yksi henkilö puolipäivätyönä. Vernerinet tekeekin tiivistä yhteistyötä paperisena ilmestyvän Leija-lehden kanssa ja samoja juttuja julkaistaan molemmissa. Sivustoa päivitetään noin kerran viikossa. Vernerinetin ja Papunetin Selkosivut ovatkin lähinnä tietoa välittäviä informaatiopankkeja, jolloin staattiset sisällöt säilyttävät paremmin ajankohtaisuutensa. Papunetin selkosivujen päivittämisestä vastaa Selkokeskusten toimittaja. Sivuilla on tietoa arkielämästä, tietoa Suomesta, selkokielestä ja luetteita selkokielisistä julkaisuista. Vuosina 2013–2015 sivuille tuotettiin Papunetin Selkoisuus arjen tukena -hankkeen puitteissa runsaasti uutta materiaalia mm. terveydenhoidosta.

3.2.2 Kohderyhmän huomiointi

Kohderymänä Papunetin Selkosivuilla, Selkosanomilla ja Selkouutisilla ovat kaikki selkokieltä tarvitsevat, kun taas Vernerinet on selkeästi suunnattu kehitysvammaisille nuorille ja aikuisille. Kohderyhmä ja materiaalien saatavuus ovat Vernerinetin tärkeimpiä sisältöä määrittäviä tekijöitä. Papunetin selkosivuilla, Selkosanomissa ja Selkouutisissa kohderyhmä ei sellaisenaan vaikuta sisältöihin tai niiden valintoihin, mutta esimerkiksi Selkouutisia on kahden viimeisen vuoden aikana entistä enemmän suunnattu maahanmuuttajille ja sisällöissä painotetaan suomalaista elämää ja Suomen tapahtumia. Näin Selkouutiset to-

teuttaa myös kotouttavaa tehtävää. Toimitus pyrkii ajoittaisten raskaiden ja vaikeaselkoisten uutisten vastapainoksi ottamaan mukaan myös kepeämmän ja lyhyen uutisen tasapainottamaan kokonaisuutta.

Myös Papunetin selkosivujen sisältöjä suunnataan jatkossa enemmän maahanmuuttajataustaisille lukijoille, koska maahanmuuttajille suunnattua materiaalia on tällä hetkellä tarjolla paljon. Jatkossakin pyrkimys on kuitenkin palvella kaikkia selkokieltä tarvitsevia. Selkosanomissa aiheet poimitaan Helsingin Sanomien, STT:n ja Ylen uutisvirrasta.

Lukijoilla on mahdollisuus antaa palautetta palautelomakkeen kautta kaikille havainnoimillemme julkaisuille. Ylen Selkouutiset saa paljon palautetta ympäri maailman. Yleisö antaa palautetta yksittäisille toimittajille, mutta myös uutisten sisältöä kommentoidaan ja palautteissa esimerkiksi kerrotaan, kuinka Selkouutiset ovat auttaneet kielen oppimisessa.

Suomen kielen opettajat käyttävät Selkouutisia opetuksessaan, mutta kielenoppijat käyttävät Selkouutisia myös ihan itsenäisesti. Selkosanomilla on käytössä juttujen kommentointi etukäteismoderoinnin jälkeen ja juttuja voidaan myös jakaa Facebookissa ja Twitterissä helposti linkitysikoneiden kautta. Vernerinet on eniten lukijoitansa osallistava: Lukijat tuottavat omaa sisältöä Omat jutut-palstalle, jossa on mm. blogeja, runoja ja videoita. Blogitekstejä kirjoittaa kolme lukijaa. Lukijat voivat lähettää kysymyksiä Verkko-Kerttu -kysymys- ja vastauspalstalle, kirjeenvaihtoilmoituksia, sekä osallistua erilaisiin kirjoituskilpailuihin. Lukijat voivat kommentoida kuitenkin vain blogitekstejä.

Mielenkiintoista Vernerin-sivustolla on lukijoiden oma panos sekä monipuoliset tavat tuoda sitä ilmi. Sivustolle voi paitsi kirjoittaa, myös ladata videoita sekä lähettää kuvallista materiaalia. Lukijat voivat olla myös vuorovaikutuksessa Vernerin tai muiden lukijoiden kanssa kyselypalstan, mielipidepalstan tai etsin ystävää -palstan kautta. Sivustolla toimii myös Kaveripiiri -toiminto, jota kautta voi löytää ystäviä Vernerin verkkosivulla vähän kuin Facebookissa ja pitää yhteyttä kavereihin. Kaveripiiri on Kehitysvammaliiton ylläpitämä palvelu erityisesti puhe- ja kehitysvammaisille nuorille ja aikuisille. Näitä vuorovaikutuksellisia elementtejä voisi suunnitella jossakin määrin myös maahanmuuttaja-kotiäitien verkkolehteen.

Käyttäjätutkimusta on tehnyt Vernerinet, joka järjestää kerran vuodessa Webropol-lukijapalautekyselyn, jonka vastausten perusteella sisältöjä kehitetään. Viimeisimmän, vuonna 2016 tehdyn kyselyn mukaan lukijat ovat kokeneet tärkeiksi juuri usein päivitettävät osiot, kuten kysymys- ja vastauspalstan, Ajankohtaista-osion sekä staattisista sisällöistä oman elämän suunnittelusta kertovan osion. Papunetin käyttäjätutkimuksen mukaan sen sisältöjä käyttävät eniten kehitysvammaiset, maahanmuuttajat ja suomen kielen opettajat.

3.3 Kysely

Luvun 3.3 alaluvuissa tarkastellaan maahanmuuttajaäideille tehdyn kyselytutkimuksen suunnittelua ja toteuttamista, tutkimuksen tuloksia sekä arvioidaan kyselytutkimuksen prosessia ja onnistumista.

3.3.1 Kyselyn suunnittelu ja toteuttaminen

Valitsimme tutkimustyyppiksi survey-tutkimuksen, koska sen avulla voidaan kerätä aineistoa strukturoidusti suurelta joukolta. Aineisto kerätään tavallisimmin kyselylomakkeella tai strukturoidulla haastattelulla. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2009:134) Menetelmä tuntui sopivimmalta, koska halusimme sekä tutkia median käyttöä sekä lukijoita kiinnostavia sisältöjä mahdollisimman suurella otannalla kohtuullisessa ajassa ja saattaa aineiston suoraan sähköiseen muotoon, jotta sitä olisi sujuvaa analysoida.

Kyselyllä on useita etuja, mutta myös haittoja: Ei voida olla varmoja siitä, ovatko vastaajat vastanneet rehellisesti ja huolellisesti. Vastausvaihtoehdot saattavat olla epäonnistuneita vastaajan näkökulmasta, eikä voida olla varmoja vastaajien perehtyneisyydestä kyselyn aiheisiin. Kyselylomakkeen laadinta vaatii myös huolellisuutta ja kyselyä tulisikin kokeilla ennen sen varsinaista toteuttamista. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2009: 195, 204.) Emme kuitenkaan pilotoineet kyselyä etukäteen ajanpuutteen vuoksi. Hyvä kysely on Hirsjärven ym. (2009: 202–203) selkeä ja yksiselitteinen, ja kysymykset ovat lyhyitä ja tarkasti rajattuja. Sanavalinnat, kysymysten määrä ja järjestys tulee harkita tarkkaan. Huomioimme nämä seikat lomakkeen laadinnassa.

Lomakkeessa oli sekä avoimia kysymyksiä että monivalintakysymyksiä. Monivalintakysymysten etuna on vastausten vertailtavuus ja analysoitavuus. Lisäksi monivalintakysymykset auttavat ei-äidinkielistä puhujaa keskittymään vastaamiseen kielellisten ongelmien sijasta. Avoimet kysymykset taas tarjoavat tilaisuuden vastata omin sanoin ja tuovat vastauksiin persoonallisuutta ja uusia näkökulmia. Avointen kysymysten vastausten analysointi puolestaan on hidasta ja niitä on vaikea vertailla.

Kysely suunniteltiin sähköiseen muotoon luomalla verkkolomake maksuttomaan suomenkieliseen Kyselynetti-palveluun. Lomakkeen pääperiaatteina olivat ytimekkyys ja selkokie-

lisyys, jotta vastaajien olisi mahdollisimman helppoa ja sujuvaa vastata kysymyksiin. Kyselyssä oli kolme osiota kolmella eri sivulla selkeyden vuoksi. Kaikilta kysyttiin taustatietoja (Kuva 8), suomenkielisen median käyttöä koskevia kysymyksiä sekä verkkosivuston sisältöä ja kiinnostuksen kohteita koskevia kysymyksiä (Liite 1).

Maahanmuuttajanaiset ja suomenkielisen median käyttö

Kyselyn tarkoituksena on kartoittaa maahanmuuttajaäitien selkokiehisen median käyttöä ja erityisesti maahanmuuttajanaisille suunnatun verkkolehden sisältöjä.

Taustatiedot *

Nimi:

Ikä:

Asuinpaikka:

Kotimaa:

Kuinka kauan olet asunut Suomessa:

Äidinkieli:

Kuinka kauan olet opiskellut suomea:

Muu kielitaito:

Ammatti kotimaassa:

Työkokemus Suomessa:

Harrastukset:

Kuinka monta lasta sinulla on:

Kuva 8. Kyselylomakkeen taustatiedot

Vastaajat valikoituivat opinnäytetyön tekijöiden omien kontaktien kautta. Kyselyyn otti osaa opiskelijoita viidestätoista suomen kieltä opiskelevasta ryhmästä: Stadin aikuisopiston kotivanhempien KOTIVA-ryhmästä ja kolmesta kotoutumiskoulutuksen ryhmästä Helsingin aikuisopistosta. Ryhmien taso oli hyvin vaihteleva lähes luku- ja kirjoitustaidottomista kotoutumiskoulutuksen nopean polun opiskelijoihin. Kyselyt toteutettiin vastaajien lähiopetuksen aikana. Ne oli tarkoitus toteuttaa niin, että vastaajat syöttäisivät itse vastaukset sähköiselle lomakkeelle. Kahden KOTIVA-ryhmän opiskelijat vastasivat kyselyyn itsenäisesti oman opettajansa johdolla sähköisessä muodossa. Kolmesta kotoutumiskoulutuksen ryhmästä valikoidut opiskelijat vastasivat kyselyyn sähköisesti opinnäytetyöntekijöiden ohjauksessa. Kuitenkaan useimmilla KOTIVA-ryhmillä ei ollut käytössä tietokoneita,

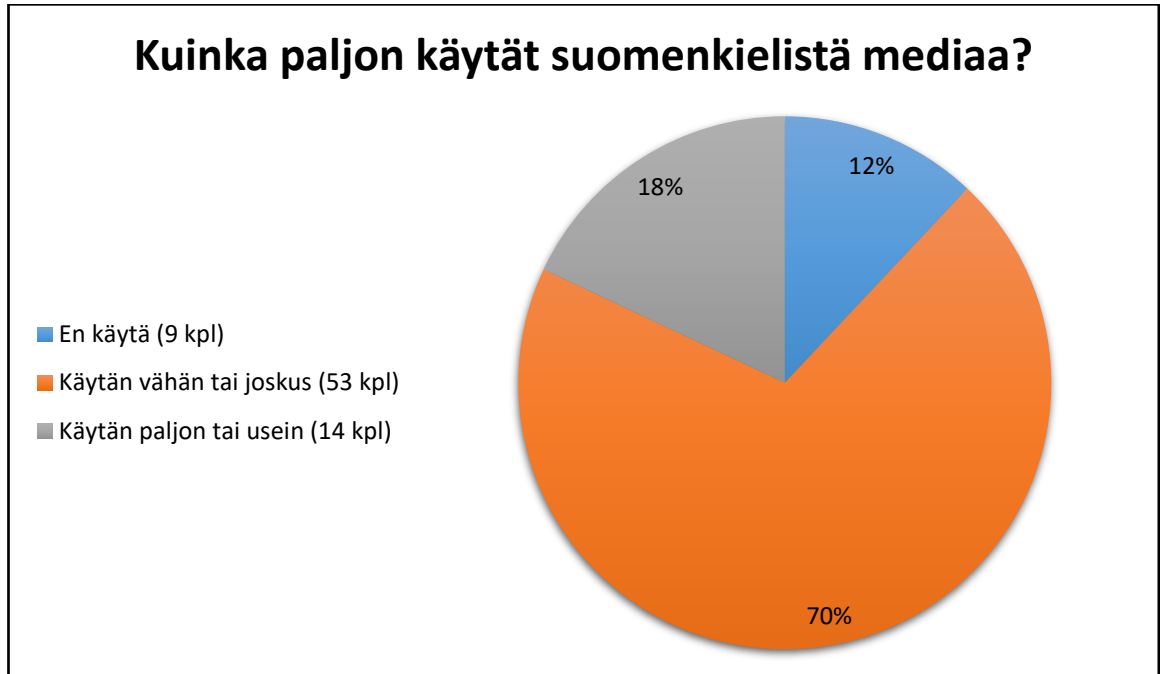
joten päätettiin käyttää paperilomakkeita. Opinnäytetyön tekijät vierailivat ryhmissä teettämässä kyselyt. Vastaajat täyttivät avustetusti lomakkeet ja opinnäytetyöntekijät syöttivät vastaukset sähköiselle lomakkeelle jälkeinpäin.

3.3.2 Kyselyn tulokset

Vastauksia saatiin yhteensä 76. Vastaajat olivat 22–48-vuotiaita. Heidän keski-ikänsä oli n. 33 vuotta. Vastaajat edustivat yhteensä 28 kansallisuutta. Suurin osa vastaajista oli somaleita, seuraavaksi suurimmat ryhmät olivat filippiiniläiset, virolaiset ja venäläiset. Vastaajat ovat kaikki vähintään yhden lapsen äitejä, mutta joukossa oli myös suurperheen äitejä, joilla oli lapsia seitsemästä yhdeksään. Keskimääräinen lapsiluku vastaajilla oli 2,7 lasta/äiti. Vastaajat ovat asuneet Suomessa hyvin erimittaisia aikoja yhdeksästä kuukaudesta kahteenkymmeneen kahteen vuoteen. Taustatiedoilla ei kyselyssämme ollut varsinaista tutkimusarvoa, mutta ne tarjosivat kiinnostavan katsauksen siihen, kuinka heterogeeninen ryhmä vastanneet olivat. Yhdistävänä tekijänä heillä on kuitenkin samanlainen elämäntilanne uudessa kotimaassa samankaltaisissa olosuhteissa. Tämä heijastui myös kyselyn vastauksissa, erityisesti kysymyksessä ”Mitä sinä haluaisit lukea maahanmuuttajanaisten lehdestä?” (Kuva 11.)

Kyselyn toisessa osiossa selvitimme vastaajien suomenkielisen median käyttöä. Medialla tarkoitimme kyselyssämme televisiota, radiota, lehtiä ja internetiä. Median käytön kartoittamisella pyrimme selvittämään vastaajien kiinnostusta suomenkieliseen mediaan ja internetin käyttöön saadaksemme kokonaiskuvan median - ja internetin käytöstä verkkoleh-temme tulevia lukijoita silmällä pitäen. Pyysimme vastaajia arvioimaan oman mediankäytönsä määrää omista lähtökohdistaan. Päädyimme käyttämään harkinnan jälkeen vastausvaihtoehtoja ei, vähän/harvoin ja paljon/usein. Hieman samankaltaista asteikkoa ovat käyttäneet Raunio ja Juppi tutkimuksensa Mediasta maahanmuuttajille (2012:70–72) kyselylomakkeessa. On toki hyvin yksilöllistä, mikä koetaan paljoksi ja mikä vähäksi. Tämän tutkimuksen kannalta tarkat tuntimäärät eivät olleet oleellista tietoa, vaan se, käyttävätkö vastaajat suomenkielistä mediaa vai eivät. Maahanmuuttajaäideille suunnattu suomenkielinen verkkolehti edustaa myös suomenkielistä mediaa ja tästä näkökulmasta on merkityksellistä, onko kohderyhmä kiinnostunut suomenkielisestä mediasta.

18 prosenttia vastaajista käyttää suomenkielistä mediaa paljon tai usein, ja noin 70 prosenttia vähän tai joskus. Näin ollen 88 prosenttia vastanneista käyttää suomenkielistä mediaa. 12 prosenttia vastaajista eli 9 vastaajaa sanoo, ettei käytä suomenkielistä mediaa lainkaan. (Kuva 9.)

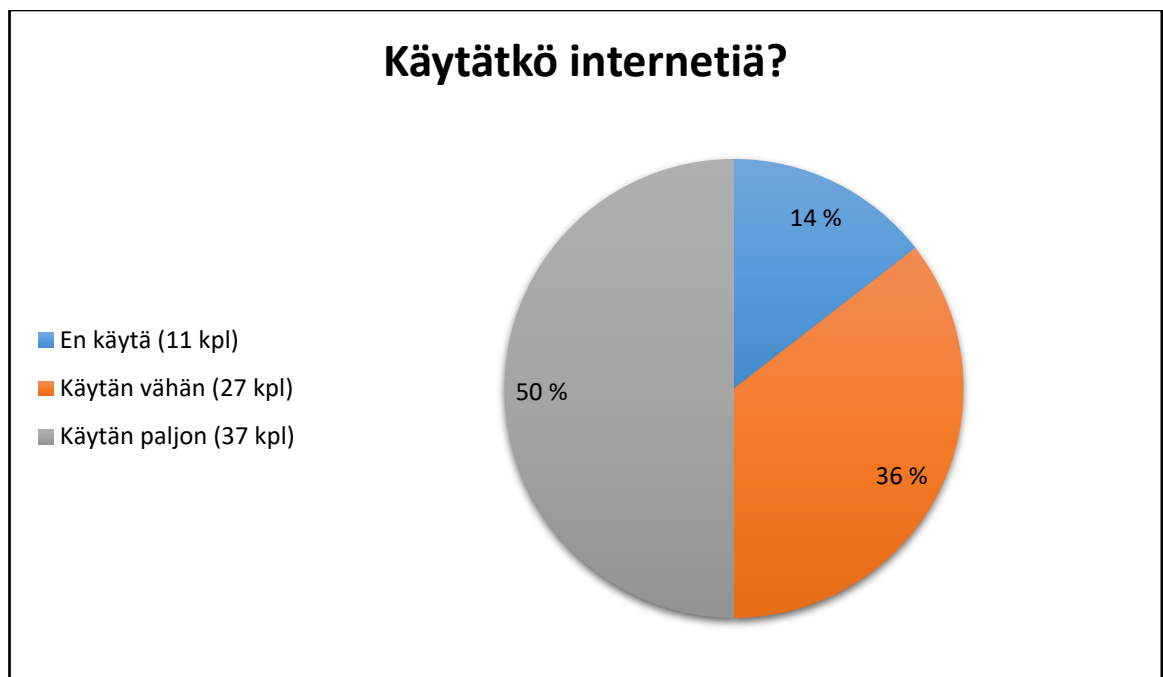


Kuva 9. Suomenkielisen median käyttö

Vastaajien tuli nimetä katsomansa televisio-ohjelma tai ohjelmat. Suosituimmaksi nousi Pikku Kakkonen, jota sanoo katsovansa 18 vastaajaa. Lastenohjelmia yleisesti sanoo seuraavansa 9 vastaajaa. Uutiset ja selkoudutiset mainittiin yhdeksässä lomakkeessa. Yksi vastaaja ilmoitti seuraavansa Huvilaa ja Huussia sekä Uusi Päivä -sarjaa. Radio oli selvästi televisiota epäsuositumpi: 54 vastaajaa ilmoitti, ettei kuuntele radiota tai jätti vastamatta kysymykseen. Radiota kuuntelevat sanovat kuuntelevansa eri kanavia, Radio Novaa tai Ylen kanavia. Lehdistä suosituin on Metro-lehti, jota ilmoittaa lukevansa 27 vastaajaa. Tutkimistamme julkaisuista Selkosanommat mainitaan neljässä vastauslomakkeessa. Toisaalta taas 33 vastaajaa ei ilmoita lukevansa mitään suomenkielisiä lehtiä. Vastaajilta kysyttiin myös, tuntevatko he seuraavat lehdet tai internet-sivut: Selkosanommat, Ylen Selkoudutiset ja Puhutaan suomea. Tunnetuin oli Selkoudutiset, jonka mainitsi 41 vastaajaa. Selkosanommat mainittiin 15 lomakkeessa ja Puhutaan suomea -verkkosivu mainittiin 13 lomakkeessa. Koska Puhutaan suomea ei ole selkokieline sivu, eikä laajasti tunnettu, pohdimme syytä tulokseen. Päätelimme, että vastaajat olivat mahdollisesti erehtyneet ja sekoittaneet Puhutaan suomea -verkkosivun johonkin toiseen tai käsittäneet kysymyksen väärin. Tämä kysymys kuitenkin paljasti, että Selkoudutiset ja Selkosanommat ovat verrattain

tunnettuja maahanmuuttajaaitien keskuudessa. Toki Selkouutisia käytetään opetuksessa-kin, joten tulos ei ole yllättävä.

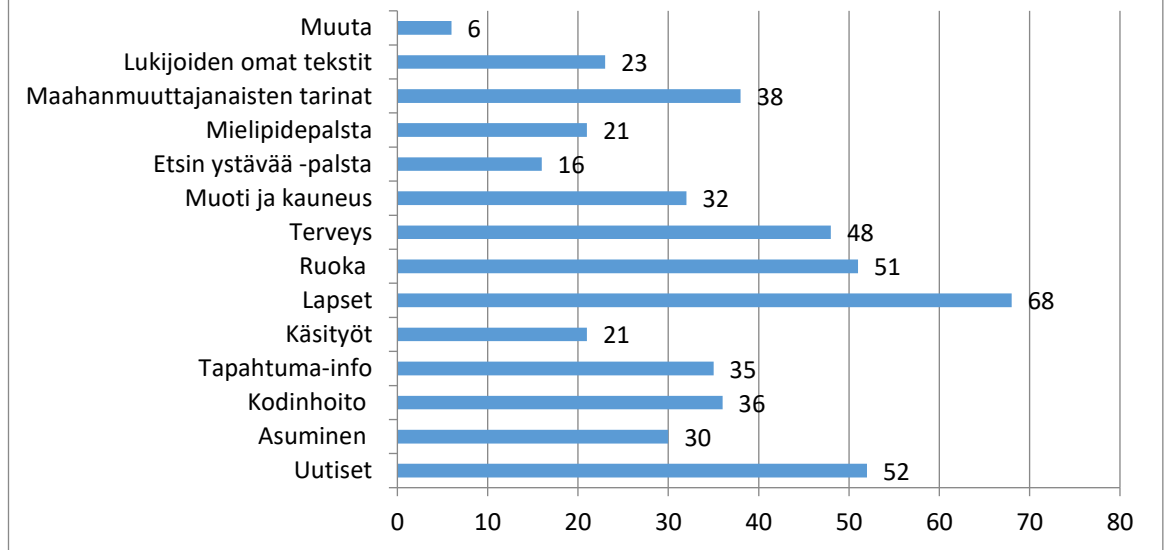
Verkkolehden kannalta erityisen tärkeää on myös internetin käyttö. Puolet vastaajista käyttää internetiä paljon tai usein ja noin 36 prosenttia käyttää internetiä vähän tai joskus. Vain 14 prosenttia ei sano käyttävänsä internetiä lainkaan. Näin ollen verkkolehden on mahdollista saavuttaa runsaasti kohdeyleisöä, koska vastaajat ovat aktiivisia internetin käyttäjiä. (Kuva 10.)



Kuva 10. Internetin käyttö

Kyselyn kolmannessa ja samalla tärkeimmässä osiossa kysyttiin verkkolehden lukijoita kiinnostavista sisällöistä (kuva 11). Valmiista vaihtoehtoista vastaajat halusivat lukea lapsista (68 vastaajaa, 89,5 %), toiseksi eniten kiinnostavat uutiset (52 vastaajaa, noin 68 %) ja kolmanneksi kiinnostavin teema on ruoka (51 vastaajaa, noin 67 %). Muuta-kategoriaan vastaajat saivat itse ehdottaa kiinnostavia teemoja. Niitä olivat mm. harrastukset, suomalainen elokuva, kirjallisuus ja musiikki, urheilu, työpaikat ja kirpputoripalsta. Monivalintakysymykset voivat vaikuttaa mielipiteitä rajoittavilta, mutta ilman niitä ei-äidinkielen vastaajan voi olla haastavaa sanallistaa omia kiinnostuksen kohteita. Lisäksi kyseessä on vielä abstrakti, suunnitteluasteella oleva verkkolehti, johon ei voi tutustua.

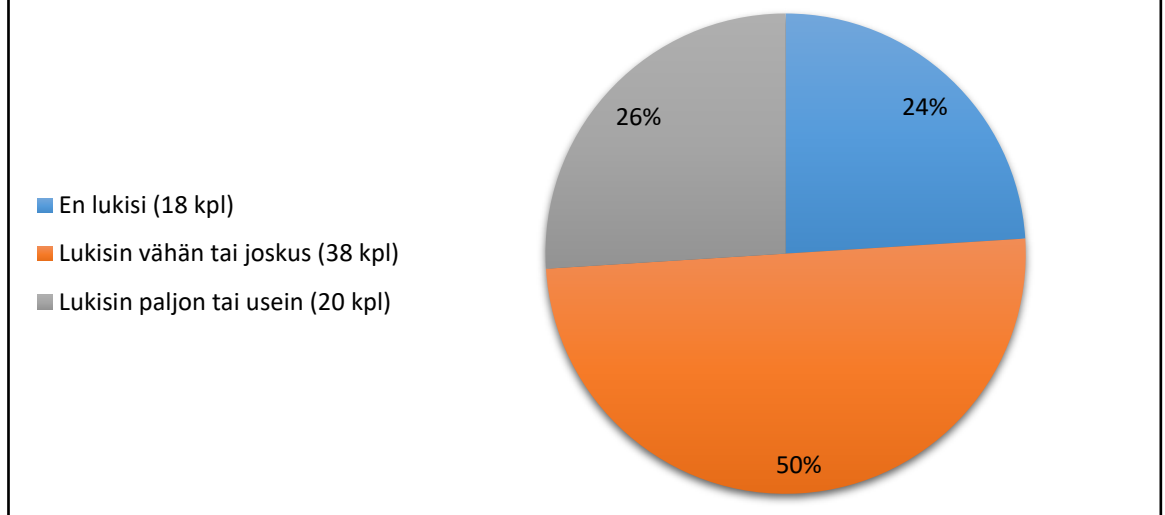
Mitä sinä haluaisit lukea maahanmuuttajanaisten lehdestä?



Kuva 11. Lehden sisältö

Kiinnostava havainto oli, että 76 prosenttia vastaajista lukisi maahanmuuttajanaisten verkkolehteä. Puolet vastaajista lukisi lehteä vähän tai joskus ja 26 prosenttia lukisi lehteä paljon tai usein. 24 prosenttia vastaajista ilmoittaa, ettei lukisi lehteä lainkaan. (Kuva 12.)

Lukisitko maahanmuuttajanaisten lehteä internetissä?



Kuva 12. Lehdestä kiinnostuneet lukijat

Kyselyn seuraavassa kysymyksessä kysyttiin vastaajien kiinnostusta kirjoittaa itse verkkolehteen. Hieman alle puolet, 46 prosenttia vastaajista eli 35 henkilöä ilmoitti, ettei halua

kirjoittaa itse, kun taas 64 prosenttia vastaajista oli kiinnostunut kirjoittamaan lehteen. Kiinnostuneiden kirjoittajien määrä on huomattavan suuri. Näiden kiinnostusta verkkolehden lukemista ja kirjoittamista kohtaan mittaviin kysymyksiin ilmeni epäkohta, josta kerrotaan lisää tämän luvun lopussa.

Suomea jo jonkin verran hallitsevat lukijat voisivat osallistua kirjoittamalla lyhyitä juttuja eri aiheista. Lukijoiden omat tekstit toisivat lehteä lähemmäs lukijoitaan, mutta ne vaatisivat myös lisäresursseja oikolukemisen ja toimittamisen muodossa. Sisällöt voisivat olla myös muussa muodossa. Suullinen kielitaito ja puheen ymmärtäminen kehittyvät kielenoppijoilla nopeammin kuin kirjoittaminen ja tekstin ymmärtäminen, joten lukijat voisivat tuottaa vaikkapa haastatteluja ja videoita. Emme kysyneet kuitenkaan tätä, koska kysymys olisi ollut vaikea muotoilla ilman konkreettista esimerkkiä ja verkkolehteä.

Kyselyn viimeinen kysymys oli avoin kysymys, jossa vastaajat saivat omin sanoin vastata, miksi maahanmuuttajanaisten oma lehti olisi tärkeä. Osa vastaajista vastasi englanniksi, kun kysymys oli ensin käännetty kyseiselle kielelle. 32 vastaajaa jätti kokonaan vastamatta tähän kysymykseen joko puutteellisen kielitaidon tai kysymyksen haastavuuden ja abstraktiuden vuoksi.

15 vastaajaa nosti esiin, että he haluavat oppia lisää Suomesta ja suomalaisesta kulttuurista: *"Haluan tietää, että noin lapset kouluun, koska olemme tuli toisessa maassa niin haluamme tietoa. Ja tarvitsemme tietoa kulttuurista ja yhteisön."* 11 vastaajaa korosti verkkolehden roolia kielitaidon vahvistajana: *"Minä haluan ymmärtää suomi ja puhun hyvä."* *"Koska naiset voivat lukea helpompi ja naisien omien ohjelmat."* 3 vastaajaa näki verkkolehden ystävystymisen välineenä: *"Voi saada uusia ystäviä, haluan lukea muiden ihmisten tarinoita."* Useat vastaukset jäivät kuitenkin valitettavasti tulkinnanvaraisiksi.

Seuraavassa kaksi otetta vastauksista kysymykseen "Miksi maahanmuuttajanaisten oma lehti olisi tärkeä sinulle?"

Miksi maahanmuuttajanaisten oma lehti olisi tärkeä sinulle? Kirjoita mitä ajattelet.

NAISET TUNTEVAT HYVÄ JUDESSA MAASSA

» Redirection to final page of KyselyNetti

Kuva 13. Vastaus avoimeen kysymykseen

Kuvan 13 vastaus on monitulkintainen. Vastaja on voinut viitata joko naisten välisiin ystävyssuhteisiin uudessa maassa tai uuden maan tuntemisen tärkeyteen. Kuvassa 14 vastaus on yksiselitteisempi. Vastaja korostaa suomen kielen oppimista.

halus

Miksi maahanmuuttajanaisten oma lehti olisi tärkeä sinulle? Kirjoita mitä ajattelet.

he puhuvat maahanmuuttajanaisten kanssa
koska nainen haluaa oppi suomen
kasko, me ei ymmärrän suomen

» Redirection to final page of KyselyNetti

Kuva 14. Vastaus avoimeen kysymykseen.

Kyselyn perusteella teimme useita havaintoja: Maahanmuuttajaäidit ovat aktiivisia suomenkielisen median käyttäjiä. Internetiä käyttää noin 90 prosenttia kyselyyn vastanneista. Selkokielliset mediat, kuten Ylen Selkouutiset ja Selkosanomat ovat tunnettuja. Maahanmuuttajaäideille suunnattu verkkolehti herättää kiinnostusta ja koetaan tarpeelliseksi. Vastajia eniten kiinnostavia aihepiirejä ovat lapset, uutiset, ruoka ja terveys.

3.3.3 Kyselyn arviointia

Kysely oli urauurtava, koska maahanmuuttajaäitien suomenkielisen median käytöstä ei aikaisemmin ole tehty tutkimusta. Kyselyyn saatiin laaja otos, jolloin vastausten voidaan nähdä edustavan maahanmuuttajaäitejä laajasti. Suurin osa kysymyksistä oli monivalintakysymyksiä, jotka olivat ei-äidinkielisille vastaajille ainoa mahdollinen vaihtoehto. Monivalintakysymysten vastauksia on lisäksi helpompaa analysoida ja tutkia kuin avoimia kysymyksiä. Kyselyn avointen kysymysten vastaukset taas toivat arvokasta tietoa verkkolehden hyödyistä ja tarpeellisuudesta, joskin niihin vastaaminen oli monille haastavaa tai mahdotonta.

Kyselyn toteuttamisessa ilmeni kuitenkin seuraavia haasteita: Alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen suurin osa vastaajista täytti kyselylomakkeen käsin, koska opetustiloissa ei ollut käytettävissä tietokoneita. Huolimatta siitä, että kyselylomakkeen suunnittelussa pyrittiin ytimekkyyteen ja selkokieliseen ilmaisuun, havaittiin lomaketta täytettäessä sanastollisia ja rakenteellisia haasteita: Käsite *media* jouduttiin avaamaan vastaajille kertomalla sen tarkoittavan televisiota, radiota, lehtiä ja internet-julkaisuita. Konditionaalissa esitetyt kysymykset, kuten "Lukisitko maahanmuuttajanaisten lehteä internetissä?" tai "Haluaisitko itse kirjoittaa maahanmuuttajanaisten lehteen?" jouduttiin muotoilemaan uudelleen seuraavasti: "Haluatko lukea maahanmuuttajanaisten lehteä internetissä?" ja "Haluatko kirjoittaa maahanmuuttajanaisten lehteen?" Konditionaali on rakenne, joka opitaan verraten myöhään. Vastaajat eivät siis suurella todennäköisyydellä hallitse konditionaalia, jos kieltenopiskelu on vasta alkuvaiheessa. Vastaaja on voinut luulla, että kysymys koskee jotakin tiettyä, jo olemassa olevaa lehteä. Jälkimmäinen kysymys on myös saatettu ymmärtää väärin, koska vastauslomakkeissa oli myös vastauksia, joiden mukaan vastaaja ei lukisi kyseistä lehteä, mutta haluaisi kirjoittaa siihen. Nämä kysymykset olisi tullut muotoilla toisin, vaikka lomakkeita täytettäessä vastaajia autettiin ymmärtämään kysymyksiä ja ne muotoiltiin uudelleen. Tämä kyselylomakkeen puute olisi voitu välttää testaamalla kyselylomaketta etukäteen koehenkilöillä. Myös aiheen abstraktius – verkkolehti, jota ei ole vielä olemassakaan – hämmensi vastaajia. Väärinymmärryksiä on vaikea kontrolloida, mutta toisaalta suuri otos tuo kyselylle uskottavuutta. Väärinymmärryksiä pyrittiin kuitenkin minimoimaan selittämällä ja ilmaisemalla toisin vaikeimmat kysymykset.

Haasteista huolimatta voidaan kuitenkin todeta, että kyselytutkimuksen tulosten perusteella saimme selkeän käsityksen, millaiset sisällöt kiinnostaisivat MoniNainen-verkkolehden tulevaa lukijaa. Ilahduttavaa on myös, että monet haluavat itse tuottaa sisältöä lehteen.

4 MoniNainen-verkkolehden suunnitelma

Alkuperäisenä ideanamme oli suunnitella maahanmuuttajille tarkoitettu ”naistenlehti”, joka käsittelee kohderyhmää kiinnostavia teemoja ja sisältöjä selkokielellä. Kyseessä ei siis olisi niinkään uutislehti, vaan mahdollisesti väljempää ajankohtaisteemoja käsittelevä aikakauslehti, jossa käsiteltäisiin kohderyhmää koskettavia teemoja. Maahanmuuttajille ja muille selkokielen kohderyhmille tarkoitettujen mediasivustojen havainnoinnin, toimitusten benchmarkingin sekä maahanmuuttaja-kotiäideille teetetyyn kyselyyn avulla suunnittelimme verkkolehdelle alustavan pohjan ja pääpiirteet.

4.1 Lehden merkitys

Rajasimme työn edetessä kohderyhmän maahanmuuttaja-kotiäideiksi, koska erityisesti he tarvitsisivat välinettä verkostoitumiseen, osallistumiseen ja myös kielitaidon ylläpitämiseen. Monilla maahanmuuttajaäideillä on paljon lapsia, ja he voivat viettää kymmenenkin vuotta kotona lasten kanssa erillään muusta yhteiskunnasta. Oman kokemuksemme mukaan he tarvitsevat välinettä kielitaitonsa ylläpitämiseksi sekä kontakteja muihin samanlaisessa elämäntilanteessa eläviin. Lisäksi he tarvitsevat tietoa esimerkiksi perheiden peruspalveluista ja yhteiskunnasta itselleen sopivassa kielellisessä muodossa.

Lehteä voisivat lukea kaikki Suomessa asuvat maahanmuuttajat, myös ne, jotka eivät ole kotivanhempia. Painopiste olisi kuitenkin maahanmuuttajanaisia ja erityisesti kotiäitejä koskevissa teemoissa. Kyseessä olisi siis maahanmuuttajien ”naistenlehti” verkossa.

Maahanmuuttaja-kotiäideille tarkoitettu verkkolehti voisi toimia tiedonvälityksen kanavana, jonka kautta olisi mahdollista saada tietoa kotiäitejä koskevasta tiedosta, kuten koulujen, päiväkotien ja terveydenhuollon toiminnasta. Koska monilla kotiäideillä kontaktit voivat olla uudessa kotimaassa vähäisiä, verkkojulkaisun tarkoitus olisi myös yhdistää ja auttaa samassa elämäntilanteessa olevia verkostoitumaan.

Julkaisu voisi mahdollistaa kontaktin ottamisen eri tavoin, perinteisen etsin ystävää -paltan tai vaikka verkkosivulla mahdollisen teknisen palvelun avulla. Myös tieto erilaisista tapahtumista esimerkiksi maahanmuuttajanaisjärjestöissä houkuttelisi osallistumaan ja verkostoitumaan. Kontakteja suomalaisiin kotiäiteihin voitaisiin myös järjestää verkkopalvelun

kautta. Julkaisu yhdistäisi lukijakuntaa tarjoamalla kohderyhmää kiinnostavia aihepiirejä ja mahdollisuuden osallistua keskusteluun verkossa. Lisäksi kotiäitejä osallistaisi mahdollisuus luoda omia sisältöjä verkkolehteen.

Kielen oppiminen on tärkeä osa kotoutumista. Verkojulkaisun tarkoitus olisi myös kehittää kielitaitoa selkokielisenä julkaisuna. Kaikille avointa julkaisua voisi käyttää paitsi itsenäisesti myös esimerkiksi maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksissa sekä kotiäitien suomen kielen koulutuksissa. Silloin sillä voisi olla tiedon hankinnan lisäksi myös pedagoginen funktio uuden kielen oppimisessa. Kielitaitoa tukisivat verkkosivun jutuista laaditut, juttujen mukana vaihtuvat sisältötehtävät. Niitä voisi laatia toimituskunta tai mahdollisesti niitä voitaisiin tehdä yhteistyönä jonkin oppilaitoksen kanssa.

Parhaimmillaan maahanmuuttaja-kotiäideille suunnattu verkojulkaisu pyrki vastaamaan osaltaan kotoutumisen ja yhteiskuntaan osallistumisen haasteisiin. Lisäksi se välittäisi informaatiota ja auttaisi verkostoitumaan muiden kanssa sekä tukisi myös kielitaidon kehittymistä.

4.2 Lehden muoto: selkokieli ja saavutettavuus

Selkokieli ja saavutettavuus muodostavat lehtemme ulkoiset puitteet ja muodon. Selkokielen osalta päädyimme mahdollisimman yksinkertaistettuun selkokieleen, tavoitteena olisi pystyä lukemaan lehteä ainakin osittain kielitaidon tasolta A2. On myös mahdollista, että lehteen tulisi kielellisesti hieman eritasoisia sisältöjä, koska kotiäitien kielitaito aivan kuten heidän tekniset valmiutensa vaihtelevat paljon. Keskeistä on, että lehti olisi hyödynnettävissä jo kielitaidon perustasolla ja olisi saavutettava niillekin, joiden tietotekniset valmiudet ovat heikommat.

Selkotekstin lähtökohtana on lukija. Siksi selkotekstin kirjoittaminen ilman jonkinlaista kosketusta lukijaryhmiin ei yleensä onnistu. Selkokirjoittajan on tunnettava ainakin jollakin tasolla lukijakuntansa, jotta hän kykenee hahmottamaan, mikä tekstin aihepiirissä on lukijalle todennäköisesti tuttua tai mistä hänen olisi hyvä saada lisää tietoa. (Leskelä 2015, 36.) Kokemuksemme kohderyhmän kielitaidosta auttaisi kohdentamaan sisältöä kohderyhmälle sopivaksi.

Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus sekä kotiäitien suomen kielen opiskelu lähtevät kielen oppimisen alkeista. Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on saavuttaa eurooppalaisen viitekehyksen taitotaso B1.1 eli toimivan peruskielitaidon taso. Kokemus on osoittanut, että käytännössä päädytään usein alemmalle A2.2 eli kehittyvälle perustaitotasolle. Kotiäitien suomen kielen koulutuksen tavoite on vähäisemmän viikkotuntimäärän takia alkeiskurssilla matalampi, jatko- ja intensiivikursseilla voidaan tähdätä vahvempaan perustaitotasoon. Olemme havainneet, että erityisesti kotiäitien kursseille kaikki eivät tule hankkimaan alkeiskielitaitoa, vaan suuri osa heistä tulee kurssille ylläpitämään jo kerran saavutettua peruskielitaitoa. Myös maahanmuuttajille tarkoitetulla verkkolehdeillä olisi kielitaitoa ylläpitävä merkitys tilanteessa, jossa ollaan vuosikausia kotona ja ehkä vain äidinkielisten parissa.

Kielitaidon eurooppalaisien viitekehyksen tasoja määritellään kuullun ymmärtämisessä, puhumisessa, luetun ymmärtämisessä ja kirjoittamisessa. Erilaisten verkkosivustojen kielillisessä hyödyntämisessä korostuvat luetun ymmärtämistaidot. Jos sivustolla on videoita tai lukijakunta osallistuu itse verkkolehden tekemiseen, myös kuullun ymmärtämistaitoja ja kirjoittamistaitoja tarvitaan jonkin verran, tekstin ymmärtäminen on kuitenkin keskeistä.

Tekstin ymmärtämiseen on olemassa omat kielitaidon kriteerit. Kielitaidon A2-tasolla (A2.1 ja A2.2) kielenoppija ymmärtää pääasioita ja joitakin yksityiskohtia muutaman kappaleen pituisesta tekstistä ja esimerkiksi pikku-uutisia. Etenkin A2.2-tasolla hän pystyy hankkimaan helposti ennakoitavaa uutta tietoa tutuista aiheista selkeästi jäsennellystä muutaman kappaleen pituisesta tekstistä. (Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2012. Liite 1. EVK-Kielitaitotasojen kuvausasteikko.)

Selkokielen mediatekstin, esimerkiksi uutisen ollessa tavanomaista uutiskieltä huomattavasti helpommin ymmärrettävää, kielenoppija pystyisi omaksumaank tietoa jo perustaitotasolla. Itselle läheiset aihepiirit teksteissä tukevat tätä päämäärää, kun informaatiotulvasta valikoituisi käsiteltäväksi juuri kohderyhmälle sopivia teemoja. Selkokeskus myöntää selkotunnuksia julkaisuille, jotka täyttävät selkokielen kriteerit. Selkotunnuksen hakeminen Selkotunnuksen hakeminen julkaisulle standardoisi sen selkokielliseksi.

Saavutettavuuden osalta saimme havainnoinnin ja benchmarking-kohteiksi ottamamme julkaisuista hyvän käsityksen siitä, mitä verkkopalvelun käytettävyys tarkoittaa. Selkeä ja ilmava taitto, asiaan liittyvät, selkeät kuvat ja sopiva määrä informaatiota yhdellä sivulla muodostavat toimivan ulkoasun. Sivuston eri elementit kuten leipäteksti ja otsikot

ovat selvästi erotettavissa. Kuvat noudattavat selkokuvan periaatteita eli kuvaavat kohdettaan mahdollisimman yksiselitteisesti. Kuvia tuotettaisiin kuvaamalla itse ja osittain hyödyntämällä kuvapankkeja.

Mahdollisimman yksinkertainen navigaatio sekä mahdollisesti linkkisisältöjen esittäminen kuvin tuetuissa laatikoissa tekevät julkaisusta käytettävän. Tällainen sivusto olisi rakennettavissa WordPress-pohjalle, kuten Selkosanommat, Vernerinet ja Papunet selkosivut. Mielinkiintoisia ratkaisuja olisivat myös sivustolla käytetyt videot, tekstin ohessa käytetty äänituki sekä sanaselitykset tekstissä. Äänituki tarkoittaa sitä, että juttu on mahdollista myös kuunnella. Sanaselitykset avautuvat linkistä erilliseen ikkunaan Ylen selkouutisten tapaan. Kaikki nämä tukisivat tekstin ymmärtämistä, jos äidinkieli ei ole suomi.

Esittelemme MoniNainen-verkkolehden sivupohjan rakennetta liitteessä 3. Navigaatiokenteena voisi toimia Vernerinetin selkosivujen tyyppinen laatikkorakenne. Se selkeyttäisi kolmitasoista navigaatiota: Etusivu > Kotona > Ruoka. Esimerkiksi Ruoka-osiosta löytyisi sivu, johon päivittyisivät kaikki teemaan liittyvät jutut kuvan kanssa. Kuvatuetut laatikot auttaisivat hahmottamaan monitasoista sisältöä paremmin. Tapahtuma-info- eli uutis-sivu voisi muistuttaa Vernerinetin Ajankohtaista-sivua, jossa lyhyet uutiset ovat sivun alussa sinisinä ankkurilinkkeinä, joita klikkaamalla pääsee uutisen kohtaan. Takaisin sivun alkuun -linkki helpottaa sivulla edestakaisin liikkumista.

Keskusteluun osallistumista varten jutuissa olisi hyvä olla helposti hahmotettava kommentointilaatikko. Olisi hienoa, jos jutut voisi myös jakaa sosiaalisessa mediassa. Lukijakunnan sisällöntuotantoa varten voisi olla mahdollisuus ladata kuvia ja videoita verkkoon. Näin esimerkiksi luku- ja kirjoitustaidottomat pääsisivät esille esimerkiksi mielipiteen esittämisen muodossa, monilla heistä on lukutaidottomuudesta huolimatta sujuva suullinen suomen kielen taito.

Informaation lisäksi verkkosivusto toimisi suomen kielen opiskelun tukena ja kielitaidon ylläpitäjänä. Pedagogisia elementtejä voisivat olla paitsi esimerkiksi koostetut tehtävät kunkin numeron sisällöstä. Tehtävät voivat olla valintatehtäviä, täydennystehtäviä, oikein-väärin -tehtäviä, avoimia kysymyksiä, sanaselityksiä ym. Ne voisivat olla sanaston lisäksi myös kielioppia tukevia, rakenteiden ja muotojen etsimistä tai keskustelua lehden teemoista herättäviä. Tehtäviäkin voisi olla kielitaidon eri tasoille. Verkkosivustoa olisi mahdollisuus käyttää suomen kielen opiskelun tukena myös opiskeluryhmissä.

4.3 Lehden sisältö

Maahanmuuttaja-kotiäitien lehden sisältöä kartoitimme laajalla kohderyhmälle tehdyllä kyselyllä. Saimme kyselystä arvokasta tietoa ennen kaikkea siitä, millaisia sisältöjä verkkolehden toivottaisiin. Jutut lapsista, uutiset sekä ruoka olivat kolmen kärjessä, lisäksi haluttiin juttuja mm. terveydestä sekä maahanmuuttajanaisten tarinoita. Avoimissa kysymyksissä tuli ilmi hyviä ja tärkeäksi koettuja ideoita, kuten kirpputoripalsta.

Kyselyn perusteella hahmottelimme verkkolehden sivustohierarkiaa (Liite 2.). Päädyimme pääteemoihin: Elämä Suomessa, Kotona, Kaunis ja terve sekä Omat jutut. Etusivulla lehden rakenne avautuisi edellä nimettyinä navigaatiolinkkeinä. Etusivulle nostettaisiin esimerkiksi blogi ja vakiopalstat sekä joitakin uusimpia juttuja, esimerkiksi Kuukauden vieras-juttusarjasta (Liite 3.). Kuukauden vieras-juttusarjassa esitellään Suomessa asuva maahanmuuttajanaisten. Blogia kirjoittaisi joku tai vuorotellen jotkut maahanmuuttaja-kotiäidit.

Päänavigaation Elämä Suomessa -osio käsittää jatkuvammin päivitettävän tapahtumainfon, jossa voisi olla esimerkiksi maahanmuuttajajärjestöjen tai naisjärjestöjen tapahtumia. Myös jonkinlaista kulttuurikalenteria voisi sivulle päivittää. Koska tapahtumat ovat aina paikkakuntaakohtaisia, päädyimme siihen, että tapahtumat voisivat olla pääkaupunkikeskeisiä, vaikka muuten julkaisu pyrkisikin olemaan koko maan kattava. Perusteltua se on sikäli, että suurin osa maahanmuuttajista asuu pääkaupunkiseudulla.

Tärkeitä tapahtuma-infon uutisia olisivat kotipaikkakunnan tapahtumat, jossa lukijat voivat verkostoitua muiden maahanmuuttajanaisten sekä myös kantasuomalaisten kanssa. Vaikka Martta-liiton tai Maa- ja kotitalousnaisten toimintaan houkutteleva voisi olla esimerkki verkostoitumisesta suomalaisten kanssa. Tapahtuma-info tarjoaisi kohderyhmän helposti saavuttavan foorumin erilaisille järjestöille tiedottamiseen ja yhteistyöhön hakeutumiseen.

Elämä Suomessa sisältää myös toisen alaosion, jutut maahanmuuttajanaisten. Tässä osiossa voisi ajatella esimerkiksi "Kuukauden vieras" tms. tyyppistä juttusarjaa. Kotona-osio sisältäisi kyselyssä tärkeäksi koetut alaosiot, Koti ja perhe sekä Ruoka. Koti ja perhe -osiossa voisi olla kansalaistaitojuttuja esimerkiksi asumisesta, kodinhoidosta ja toisaalta lapsista; päiväkoti-, neuvola- ja koulujärjestelmää koskevia juttuja. Ruoka-osio esittelisi sekä suomalaista että muiden maiden ruokakulttuuria, ravitsemussuosituksia, reseptejä ym.

Kaunis ja terve -osioon tulisivat alaosiot Terveys sekä Muoti ja kauneus. Terveys-osiossa voisi olla kansalaistaito -tyyppisiä juttuja, resurssien salliessa myös jonkinlainen ”Kysy terveydestä -lääkäripalsta” olisi hyödyllinen. Se voisi keskittyä vauvoin ja äitiyteen liittyviin kysymyksiin, jotta se ei laajene liikaa. Muoti ja kauneus -osiossa esiteltäisiin nimen mukaisesti esimerkiksi eri kulttuurien muotia ja kauneuskäsityksiä, huiveista hennatatuointeihin. Viihteellisemmät teemat toisivat lehteen luettavuutta ja kepeyttä, jotta raskas tietoin ei painotu liikaa. Lehden tarkoitus olisi kuitenkin olla aikakauslehti, jossa julkaistaan myös viihteellistä ainesta, ei pelkästään tietopankki.

Omat jutut -osiossa olisi maahanmuuttaja-kotiäidin kirjoittama blogi sekä Kirpputori- ja Etsin ystävää -tyyppiset palstat sekä mahdollisesti myös tilaa omille mielipiteille tai muille jutuille. Ne voisivat olla sivuille ladattavissa videoinakin, ja mukana voisi olla myös jonkinlaisia kilpailuja, joihin esim. opiskelijaryhmät voisivat osallistua. Etsin ystävää -palsta voisi suunnitella enemmänkin siten, että maahanmuuttajaäidit voisivat etsiä ystävää paitsi toisistaan myös esim. suomalaisista kotiäideistä, suomalaista kotiäitikumia tms. Ainakin Mannerheimin lastensuojeluliitolla on tällaista toimintaa.

Kehitysvammaliitto ylläpitää Vernerinet -sivustolla Kaveripiiri-toimintoa, jonka kautta kehitysvammaiset nuoret voivat löytää ystäviä Facebookin tapaan. Pienemmän piirin palvelussa on se etu, että kaikilla on sama tausta ja lähtökohta, samankaltainen palvelu voisi toimia myös maahanmuuttajaäideillä vaikka ”Hiekkalaatikolla”-nimisenä palveluna. Palvelussa voisi jutella vertaistuen hengessä lapsista ja äitiydestä Suomessa sekä kysellä muilta neuvoja. Osallistavia sisältöjä olisivat myös erilaiset lukijakyselyt sekä mahdollisuus antaa helposti palautetta lehden kehittämiseksi.

Koska kyseessä olisi verkossa ilmestyvä aikakauslehti, joidenkin juttujen osalta ilmestymisaikataulu voisi olla esimerkiksi kuukausi, joitakin juttuja, ainakin lukijapalstoja sekä tapahtuma-infoa pitäisi päivittää useammin. Kokonaan uusi lehti voisi ilmestyä kerran kuussa, joitakin esimerkiksi kansalaistaitojuttuja voisi kuitenkin pitää lehdessä esillä pidempäänkin. Julkaisun vanhat numerot päivittyisivät lehtiarkistoon.

4.4 Jatkokehittely ja avoimet kysymykset

Päädymme paperilehden sijasta verkossa ilmestyvään lehteen, koska verkkolehti olisi helpommin kaikkien saavutettavissa sekä välttäisi jakelu- ja painokustannukset. Osalle kohderyhmästä, jolla on heikot tietotekniset taidot, paperilehti voisi olla käytettävämpi.

Tätä ongelmaa pyrimme ratkomaan lehden mahdollisimman suurella teknisellä saavutettavuudella ja käytettävyydellä. Ainakin lehden opetuskäytössä voitaisiin oppia kielen lisäksi myös digitaalisia taitoja, jotka ovat tärkeitä yhteiskunnassamme selviytymisen kannalta jatkossa yhä enemmän.

Avoin kysymys on, kuka lähtisi tukemaan julkaisua, joka ei ole mainosrahoitteinen. Oman työemme pohjaksi tarkastelemamme julkaisut toimivat yhteiskunnan ja yhdistysten tuella. Hankerahoituksen hakeminen verkkolehden toteuttamista varten voisi olla mahdollista. Lehden tekninen toteuttaminen verkossa on ensimmäinen kysymys. Toinen kysymys on, kuka tuottaisi sisältöjä jatkossa. Tavoitteena on, että sisällön painopiste olisi journalistinen, jatkuvasti päivittyvä aikakauslehti, ei niinkään tietopankki. Tämä vaatii paljon resursseja, vaikka lehti päivittyisikin kerran kuussa tai harvemmin.

Yhteistyökumppaneita voisivat olla selkokielisestä ja saavutettavasta, osittain maahanmuuttajille kohdistetusta mediasisällöstä tällä hetkellä vastaavat tahot. Myös erilaiset järjestöt; maahanmuuttajajärjestöt, maahanmuuttajien naisjärjestöt tai suomalaiset nais- tai lapsijärjestöt voisivat olla kiinnostuneita hankkeesta. Verkkolehti voisi toimia näiden järjestöjen kontaktipintana maahanmuuttaja-kotiäiteihin.

Parasta olisi, jos lehti olisi avoin kaikille, kuten havainnoimamme julkaisutkin ovat. Kohdeyhmän kannalta parasta olisi, että lehti olisi verkossa kaikkien luettavissa. Jos juttuihin liitetään kommentointimahdollisuus tai jos niitä voi Selkosanomien juttujen tapaan jakaa verkossa, täytyy kiinnittää huomiota myös etukäteismoderointiin. Vaikka lukijat tuottaisivat osittain sisältöä verkkoon itse, sisällön tarkistaminen ja oikolukeminen vaatii myös resursseja.

Viimeisenä avoimeksi jää julkaisun nimi. Julkaisumme työnimi on MoniNainen, joka viittaa naisiin ja monikulttuurisuuteen. Nimi saattaa olla käytössä jo jossakin järjestötoiminnassa, joten muita nimiehdotuksia voisivat olla vaikkapa lehden yhdistävään rooliin viittaavat Kotiverkko, Perhepiiri, kotiin tai kotimaahan liittyvät Kodin ikkuna, Kotikontu, Kotiäitilehti, tai monikulttuurisuuteen viittaavat Jasmiini, Sahrami, Henna (viitaten hennatatuointeihin).

4.5 Tiivistelmä MoniNainen-lehden suunnitelmasta

Lehden merkitys

- Informaation saaminen itselle tärkeistä asioista helposti omaksuttavassa muodossa.
- Osallistuminen yhteiskuntaan.

- Verkostoituminen samassa elämäntilanteessa olevien kanssa, sekä muiden maahanmuuttajien että kantaväestön kanssa.
- Kielitaidon ylläpitäminen haastavassa tilanteessa.
- Pedagoginen merkitys, voisi käyttää vapaasti kielen opiskelun välineenä itsenäisesti tai kursseilla ohjatusti.
- Kaikkien näiden yhteisvaikutuksena parempi kotoutuminen.
- Erilaisille järjestöille foorumi, joka tavoittaisi kohderyhmän helposti.

Selkokieli ja saavutettavuus

- Informaation saaminen kielitaidon tasolle sopivalla tavalla.
- Mahdollisesti artikkeleita kielitaidon eri tasoilla.
- Lähtökohtana kielitaidon suomen kielen taitotasot A2-B1.
- Selkeät kuvat, jotka tukevat tekstiä, oma kuvatuotanto, kuvapankit.
- Ilmava ulkoasu, ei liikaa informaatiota yhdellä sivulla. Sivun elementtien selkeä hierarkia (leipäteksti, otsikot, navigaatio).
- Selkotunnuksen saaminen julkaisulle.

Saavutettavuus ja tekniset seikat

- Wordpress-pohja
- Navigaatio esitettynä kuvan tukemissa laatikoissa.
- Enimmillään kolmitasoinen navigaatio.
- Jutuissa helposti käytettävä kommentointimahdollisuus.
- Jutut jaettavissa sosiaalisessa mediassa.
- Jutuissa äänituki eli tekstin voi myös kuunnella.
- Sanaselitykset tekstin sisällä linkkeinä.
- Murupolku selvästi näkyvässä, helppo liikkua sivustolla.
- Lukijakunnan sisällöntuotantoa varten mahdollisuus ladata myös kuvia ja videoita.

Sisältö

- Päänavigaatio: Elämä Suomessa, Kotona, Kaunis ja terve, Omat jutut.
- Juttujen pääteemat: Lapset ja perhe, tapahtuma-infon uutiset, ruoka, vertaistarinat, terveys, kauneus.
- Maahanmuuttaja-kotiäidin kirjoittama blogi.
- Kuukauden vieras -juttusarja esittelee maahanmuuttajaäidin.
- Tapahtuma-infossa esimerkiksi järjestöjen tapahtumia, järjestöjen tiedonvälityskanava maahanmuuttajaäitien saavuttamiseksi.
- Lukijakunnan verkostoituminen: Mieli-pidepalsta, etsin ystävää -palsta, kirpputoripalsta, kysy lääkäriltä -palsta tms.
- Mahdollisesti teknisesti sivuston sisällä toteutettava "Hiekkalaatikolla" -vertaistukipalvelu.
- Lukijakilpailut, lukijakyselyt
- Mahdollisuus antaa palautetta

Ilmestymisaikataulu

- Aikakauslehden tapaan kerran kuussa tai harvemmin, vähintään kuitenkin joka toinen kuukausi. Joitakin osioita, kuten tapahtuma-infoa ja lukijoiden omia juttuja päivitettävä useammin.

Paikallisuus

- Tapahtuma-infon uutiset pääkaupunkiseutukeskeisiä. Muuten lehti luettavissa koko maassa. Maahanmuuttanaisista kertovat jutut voisivat olla myös muualta kuin pääkaupunkiseudulta.

5 Pohdinta

Opinnäytetyömme tavoite oli suunnitella elementtejä verkkosivustoon tai verkkolehteen, joka olisi tarkoitettu maahanmuuttaja-kotiäideille. Selkosanomien verkkolehti ja Yle Uutiset selkosuomeksi verkkosivusto palvelevat tällä hetkellä muiden kohderyhmiensä lisäksi myös maahanmuuttajia. Sekä Selkosanomien että Yle Uutisten selkosuomeksi ovat kuitenkin pääasiassa uutislehtiä. Muiden tiedotusvälineiden uutisvirrasta poimitut, selkomukautetut uutiset muodostavat suurimman osan niiden sisällöstä, vaikka toki paljon muutakin sisältöä on mukana. Oma ajatuksemme oli luoda verkkolehti, joka toimii aikakauslehtenä eikä ole niin tarkasti aikaan sidottu kuin uutislehti. Tällöin painottuisivat selkomukautettujen uutisten sijaan suoraan selkokielelle kirjoitetut ajankohtaisjutut kohderyhmää kiinnostavista teemoista.

Lähdimme tarkastelemaan benchmarking- eli vertailuanalyysi-menetelmällä jo olemassa olevia verkkosivustoja, joiden yhtenä kohderyhmänä ovat maahanmuuttajat. Työn edetessä mukaan valikoitui myös kehitysvammaisille nuorille ja aikuisille tarkoitettuja sivustoja, koska niissä oli paljon samoja elementtejä kuin maahanmuuttajille tarkoitetuissa verkkolehdistä. Toimitusten haastattelut tukivat tekemiämme havaintoja saavutettavuudesta ja käytettävyydestä. Saimme tarkempaa tietoa sisältöjen tuottamisen prosessista, teknisistä seikoista sekä kohderyhmistä, esimerkiksi tehdyistä lukijapalautekyselyistä.

Työmme tuloksena selvisi, millainen on selkokielen sekä teknisesti saavutettava ja käytettävä verkkosivusto parhaimmillaan. Kohderyhmässämme on myös vähemmän koulutettuja ihmisiä, jotka ovat taitamattomampia verkon käyttöön. Heille saavutettavuus on välttämättömyys. Tekninen käytettävyys ja selkeys palvelevat kuitenkin kaikkia. Vieraskielisessä ympäristössä saavutettavuus saattaa helpottaa niitäkin, joilla on enemmän teknisiä valmiuksia verkkolehden lukemiseen.

Työmme edetessä huomasimme, että alun perin kohderyhmästä lähtenyt työmme laajeni monille uusillekin alueille. Tietomme esimerkiksi saavutettavuudesta syvenivät selvästi. Teimme havainnointia ja benchmarking-käyntejä toimituksiin samaan aikaan. Ehkä vielä enemmän olisimme hyötäneet toimituskäynneistä, jos olisimme ehdineet perusteellisemmin tutustua verkkolehtiin jo ennen käyntejä. Olisimme voineet esittää vielä tarkempia kysymyksiä, joita ilmeni koko ajan työn aikana.

Kyselyssämme perehdyimme kyselytutkimuksen menetelmiin ja mahdollisuuksiin. Kyselyn ansioiden voidaan pitää sen laajaa otosta ja urauurtavuutta maahanmuuttajanaisten median käytöstä. Verkkolehden sisältöihin ja sisällöntuotantoon liittyvät kysymykset olivat kyselytutkimuksen merkittävintä antia. Vastausten perusteella nähdään myös, että maahanmuuttajaäidit haluavat oppia lisää Suomesta ja suomea, saada tietoa ja tutustua muihin äiteihin.

Kyselyn suunnittelussa olisi tullut ottaa huomioon kielen rakenteesta ja sanastosta johtuneet haasteet vielä paremmin huomioon. Ratkaisimme ongelmakohdat selittämällä kysymykset vastaajille.

Mikäli nyt tekisimme kyselytutkimuksen uudelleen, pyytäisimme kommentteja kysymyksistä ja lomakkeesta suomi toisena kielenä -opettajilta ja koekäyttäisimme kyselyn piirissä testiryhmässä, jotta yllä mainitut haasteet vältettäisiin varsinaisessa tutkimuksessa. Pyrkisimme lisäksi varmistamaan tekniset puitteet, jotta kyselyyn vastaaminen toteutuisi mahdollisimman itsenäisesti ja vaivattomasti ilman paperilomakkeita.

Päätavoitteet verkkolehdelle ovat tukea maahanmuuttaja-kotiäitien kotoutumista, osallistumista yhteiskuntaan, verkostoitumista muiden maahanmuuttajaäitien ja mahdollisesti myös kantasuomalaisten äitien kanssa sekä informaation saaminen ja kielitaidon kehittyminen. Saimme menetelmiamme avulla luotua pohjan uudenlaisen verkkolehden toteuttamiseksi.

Kotoutumisen alkuvaiheen haasteina on saada ymmärrettävää tietoa yhteiskunnasta, työmarkkinoista ja erilaisista palveluista. Suomalaisen yhteiskunnan tuntemus on merkittävää oman elämänhallinnan kannalta. Kotiäitien kohdalla kielitaidon oppiminen ja sitä kautta integroituminen ja kotoutuminen uuteen kotimaahan vaikuttavat myös lapsiin eli seuraavaan sukupolveen. Monet perheet kokevat juurettomuutta ja kärsivät sosiaalisten tukiverkoston hajoamisesta. Vanhemmat kohtaavat kotoutumisen moninaiset haasteet ja yrittävät löytää paikkansa uudessa yhteiskunnassa. (Alitolppa-Niitamo 2005, 46 - 47.)

Koska maahanmuuttajien määrä kasvaa koko ajan ja erityisesti kotona lasta hoitavat äidit ovat vaarassa jäädä ilman verkostoja ja kielitaitoa, lehtemme olisi tällä hetkellä tarpeellinen ja hyödynnettävissä moneltakin kannalta. Työmme loi lehdelle alustavan pohjan ja suuntaviivat, toki työtä kokonaisen verkkolehden perustamiseksi olisi tehtävä vielä paljon.

Jatkokehittelyjä suunnitelmallemme on sen käyttäminen hankehakemuksen tukena haettaessa tukea esimerkiksi joltakin säätiöltä suunnitelman toteuttamista varten. Journalistisia

selkoaineistoja tällä hetkellä tuottavat tahot sekä mahdollisesti maahanmuuttajanaisten järjestöt voisivat olla kiinnostuneita yhteistyöstä hankkeemme parissa.

Lähteet

Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2012. Opetushallitus. Helsinki.

Alitolppa-Niitamo, A. 2005, Maahanmuuttajataustaiset perheet ja hyvinvoinnin edellytykset. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A. & Söderling, I. & Fågel S. (toim.). Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin, s. 37 – 50. Väestöliitto. Luettavissa: <https://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/1316df3b88457da09f38cac51f2be2c4/1510579504/application/pdf/490819/Olemmemuuttaneet.pdf>. Luettu 1.11.2017.

Harjajärvi, M. 25.4.2017. Toimittaja. Vernerinet.net. Haastattelu. Helsinki.

Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2009. Teoksessa Hirsjärvi, S., Remes, P. ja Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Tammi. Helsinki.

Juusola, M. 27.4. 2017. Toimittaja. Selkosanomat. Haastattelu. Helsinki.

KOTIVA-koulutuksen toteutussuunnitelma 2012. Stadin aikuisopisto. Helsinki.

Kristo, P. 2012. Kotiäitinä Vantaalla. Maahanmuuttajanaisten kotoutuminen. Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö. Diak Etelä, Helsinki. Luettavissa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/46439/Kristo_Paivi.pdf;jsessionid=361221631EF934C39818840633CC8B8E?sequence=1. Luettu 15.10.2017.

Leskelä, L. & Kulkki-Nieminen, A. 2015. Selkokirjoittajan tekstilajit. Kehitysvammaliitto. Oppimateriaalikeskus Opike. Helsinki.

Papunet.net 2017. Luettavissa: <http://papunet.net/saavutettavuus>. Luettu 25.10.2017

Raunio, S.& Juppi, P. 2012. Tutkimuksessa Mediasta maahanmuuttajille. Mediakasvatuksen integroiminen maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen. Open Zone. Avoimen oppimisen ja aktiivisen kansalaisuuden lähikirjastovyöhyke 2008–2011. Turun ammattikorkeakoulu. Luettavissa: <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522162854.pdf>

Saavutettavuus. Kehitysvammaliitto 2016. Luettavissa: <http://www.kehitysvammaliitto.fi/kehitysvammaisuus/saavutettavuus/>. Luettu 5.11.2017.

Tammi, P. 27.4.2017. Toimittaja. Yle Uutiset selkosuomeksi. Haastattelu. Helsinki.

Uotila, E. 27.4.2017. Toimittaja. Papunetin selkosivut. Haastattelu. Helsinki.

Virtanen, H. 2012. Selkokielen käsikirja. Kehitysvammaliitto. Oppimateriaalikeskus Opike. Helsinki.

Älli, S. Kyyhkynen, K. Selkokieli ja internet 2006. Papunet.net. Luettavissa: http://papunet.net/yleis/fileadmin/muut/Apuvaelineet/Selkokieli_ja_internet.pdf. Luettu 20.10.2017.

www.selkosanomat.fi

www.yle.fi/osasto/selkouutiset

www.papunet.net/selko/

www.verneri.net/selko/

Liite 1. Kyselylomake

Maahanmuuttajanaiset ja suomenkielisen median käyttö

Kyselyn tarkoituksena on kartoittaa maahanmuuttajaäitien selkokielisen median käyttöä ja erityisesti maahanmuuttajanaisille suunnatun verkkolehden sisältöjä.

Taustatiedot *

Nimi:	<input type="text"/>
Ikä:	<input type="text"/>
Asuinpaikka:	<input type="text"/>
Kotimaa:	<input type="text"/>
Kuinka kauan olet asunut Suomessa:	<input type="text"/>
Äidinkieli:	<input type="text"/>
Kuinka kauan olet opiskellut suomea:	<input type="text"/>
Muu kielitaito:	<input type="text"/>
Ammatti kotimaassa:	<input type="text"/>
Työkokemus Suomessa:	<input type="text"/>
Harrastukset:	<input type="text"/>
Kuinka monta lasta sinulla on:	<input type="text"/>

Suomenkielisen median käyttö

Katsotko televisiosta suomenkielisiä ohjelmia? *

Jos vastaat kyllä, kirjoita ohjelman nimi.

Ei.

Kyllä. Ohjelman nimi:

Kuunteletko suomenkielistä radiota? *

Jos vastaat kyllä, kirjoita ohjelman nimi.

Ei.

Kyllä. Ohjelman nimi:

Luetko suomenkielisiä lehtiä? *

Jos vastaat kyllä, kirjoita lehden nimi.

Ei.

Kyllä. Lehden nimi:

Kuinka paljon käytät suomenkielistä mediaa? *

En käytä.

Käytän vähän tai joskus.

Käytän paljon.

Käytätkö internetiä? *

En käytä.

Käytän vähän tai joskus.

Käytän paljon.

Tiedätkö nämä lehdet ja internet-sivut? *

Selkosanommat

YLE Selkouutiset

Puhutaan suomea

Jokin muu, mikä?

Maahanmuuttajanaisten lehti internetissä

Mitä sinä haluaisit lukea maahanmuuttajanaisten lehdestä? Mikä sinua kiinnostaa? *

- Tapahtuma-info
- Uutiset
- Asuminen
- Kodinhoito
- Käsityöt
- Lapset
- Ruoka
- Terveys
- Muoti ja kauneus
- Etsin ystävää -palsta
- Mieli-pidepalsta
- Maahanmuuttajanaisten tarinat
- Lukijoiden omat tekstit
- Jokin muu, mikä?

Lukisitko maahanmuuttajanaisten lehteä internetissä? *

- En lukisi.
- Lukisin vähän tai joskus.
- Lukisin paljon tai usein.

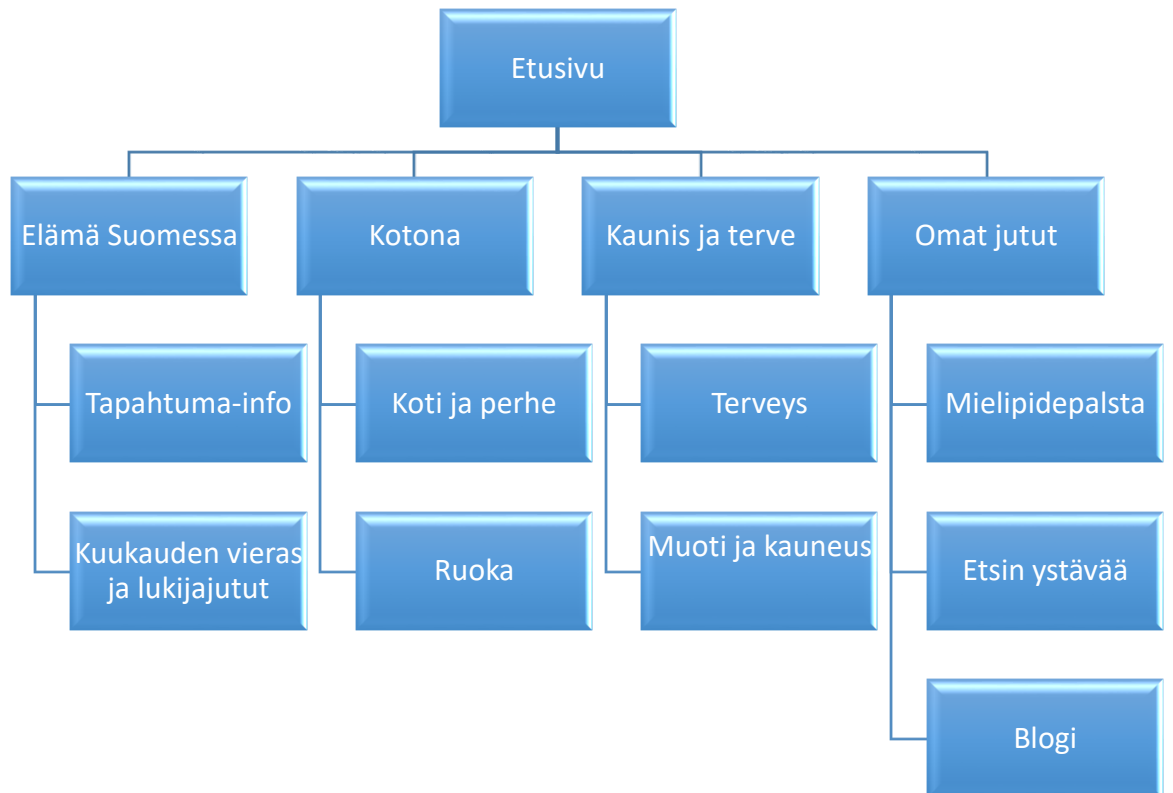
Haluaisitko itse kirjoittaa maahanmuuttajanaisten lehteen?

- En haluaisi.
- Kyllä haluaisin.

Miksi maahanmuuttajanaisten oma lehti olisi tärkeää sinulle? Kirjoita mitä ajattelet.

» **Redirection to final page of KyselyNetti**

Liite 2. MoniNainen-lehden sivustohierarkia



Liite 3. MoniNainen-lehden sivupohjan rakenne -esimerkki

MoniNainen

 Etsi 

Olet tässä > **Etusivu**

Etusivu

Elämä Suo-
messa

Kotona

Kaunis ja terve

Omat jutut

Etusivu

Kuukauden vieras: Maryam Hamdi



Blogi

**Zahran keitti-
össä**



MoniNainen

 Etsi 

Olet tässä > Etusivu > **Kotona**

Etusivu

Elämä Suo-
messa

Kotona

Kaunis ja
terve

Omat jutut

Kotona



Koti ja perhe



Ruoka



Omat reseptit



(Lähde: Vernerinet.net)